

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קה:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קנו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תהלים לו (ג) בַּטַח בַּיהוָה וְצַדִּיק שֶׁכָּן אֵרֶץ יְרֵכָה אֲמוֹנָה: שמות כי תשא לד (ח) וַיִּמְהַר מִשָּׁה וַיִּקַּד אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה:

תורה קנו תהלים נא (יב) לֵב סְהוֹר קָרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חָדַשׁ בְּקִרְבִּי: תהלים כו (ח) לֵךְ אֶמֶר לְבִי בְּקִשׁוֹ פָּנֵי אֶת פָּנֶיךָ יְהוָה אֲבִקֶשׁ: במדבר מטות לא (כג) כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּפִי: דביאל יב (ג) וַתִּשְׁפַּלִּים יְהוָה כּוֹהֵן הַקֹּדֶשׁ וַתַּצְדִּיקֵי הַדְּבָרִים כְּמוֹכֵבִים לְעוֹלָם וָעֶד:

קה: ליקומי

אריכת אפים קנה .

לב טהור קנו

מוהר"ן

הש"י ממש, והוא בחי' רוח"ק. וצריך לחדש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי רצויים חדשים. ולזכות לזה צריך טהרת הלב. וטהרת הלב הוא ע"י שמתלהב ובווער לבו להש"י, עי"ז נטהר הלב. כי נגד שנתלהב ונבער לעבירה או לתאוה רעה ח"ו שמוזה נטמא לבו, נגד זה צריך שיתלהב ויבער לבו להש"י, ש"כ"ע"י"ז יטהר לבו, כ"ש (במדבר לא) **כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש**. וכשיש לו טהרת הלב, אזי זוכה לדבר בכל פעם דבורים חדשים שהוא בחי' רוח"ק: **וזהו לב טהור ברא לי אלקים, אזי ורוח נכון חדש בקרבי**, שיזכה לחדש דבורים חדשים, שהם בחי' רוח"ק כנ"ל :

ולבא להתלהבות והמימות

להש"י, הוא על ידי תנועה. כי תנועה מעורר המימות [כ"א], כמו שאנו רואין בחוש אם יזרוק חיץ ויתחוב בראשו שעוה, אזי ימס השעוה [כ"ב] מחמת החמימות הבא על ידי התנועה. וכן כשאדם הולך הנה והנה^{כ"ג} ע"י תנועתו הוא מזויע. ^{כ"ד} ועיקר התנועה הוא מהמחשבה כי מתחלה המחשבה נוחה ושקטה ואח"כ מתחלת המחשבה להתנועע ממחשבה למחשבה. היינו מתחילה כשישב על מקומו היה מחשבתו לישב. ואח"כ כשרוצה לילך מתחיל מחשבתו להתנועע ממחשבה הראשונה לחשוב לילך, ועי"ז כן מוריד המימות. ועי"כ כשאדם ישן צריך לכסות עצמו, כי מחמת שהמחשבה נוחה ושקטה אין לו המימות. וכמו כן ברוחניות כשהמחשבה חושבת בגדולת הכבודא ית' ובתורתו הקדושה ומתנועע ממחשבה למחשבה, ע"י התנועה מוריד המימות, ובווער לבו להש"י^{כ"ה}. וכן עיקר המימות יסוד האש הוא מה שמקבל מתנועת הכוכבים כי יסוד האש הוא למעל' מיסוד האוויר, וסמוך לגלגלים, וכן כל גלגל מקבל מוגלגל שלמעל' הימנו עי"כ ע"י שמצדיק הרבים, היינו ע"י שמקרב בני אדם לעבודת הש"י, או ע"י שדן כל אדם לכף זכות שגם זה נקרא מצדיק הרבים עי"ז מוריד ג"כ המימות והתלהבות להש"י, כמ"ש (דביאל יב) **ומצדיקי הרבים ככוכבים**. והוא מקבל החמימות ממה שלמעלה ממנו, ויכול להוריד המימו' לאחר ג"כ, כמו הכוכבי שמקבלי' מלמעל' ומורידיו למטה. אבל מי שאינו מקבל החמימות ממי שלמעלה אף שמביא המימות לאחר הוא רק לפי שעה, והוא עצמו מתקרר כמו הברזל המלובן שמשליכין למים, שהברזל עצמו מתקרר, וגם המים שנתחמם הוא רק לפי שעה : ^{כ"ז} ומן ולבא להתלהבות עד כאן. לא נכתב יפה כסדר. כי לא שמעתי זה הענין מפיו הק' בעצמו, רק מפיו אחר בשמו. ועיקר הענין ע'

כי כל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם (ספרי פ' ראה), יאבל ע"י אמונה שהוא היפך ע"ז, נתבטל החרון אף, וזוכין לאריכת אפים שהוא היפך החרון אף. היינו שזוכה ע"י אמונה לאריכת אפיים, שיאריך אפו על כל דבר יבלבול ומניעה שעובר עליו בתפלתו ועבודתו, שישבול הכל, ולא יתעצב ולא יתעצל עי"ז כלל רק יעצור רוהו ולא יכפת לי' כלל, ויעשה את שלו בעבודתו ויעבור על הכל ולא יהוש על כל הבלבולים והמניעות כלל. שכל זה הוא בחי' ארך אפיים, שזוכין ע"י אמונה שהוא בחי' כה הגודל וכה הצומח. כי עי"ז הוא גדל וצומח ומצליח בעבודתו, כי לא יוכל לבלבלו שום מונע להפילו בעצבות ועצלות ח"ו ולמונעו עי"ז ח"ו רק יעשה את שלו ברויות ושמהה, ולא יסתכל על כל הבלבולים כלל, שכל זה הוא בחי' ארך אפיים בחי' אמונה בחי' כה הגודל וכה הצומח כנ"ל : ודע שארך אפיים תלוי בא"י [כ"א], כי שם זוכים לבחי' ארך אפיים^{כ"ב} כי א"י הוא בחי' אמונה [כ"א], כמ"ש (תהלים לו) **שכן ארץ ורעה אמונה**, 'וכמשרז"ל (כתובות קי ע"ב)" כל הדר בארץ ישראל דומה כמו שיש לו אלקי [כ"א]. נמצא שא"י הוא בחי' אמונה, וע"י אמונה זוכין לבחי' אריכת אפיים כנ"ל, דהיינו שלא יוכל לבלבלו שום מונע ובלבול מעבודתו כנ"ל. נמצא שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י א"י [כ"א] שהוא בחי' אמונה בחי' אריכת אפיים בחי' כה הגודל וכה הצומח, שע"י זוכין להתחזק בעבודתו ולכלי להסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל, שא"א לזכות לעבודת ה' באמת כ"א עי"ז וכנ"ל. ועיקר גודל ההשתוקקות וההתלהבות של משה רבינו ע"ה שהי' מתלהב לא"י כ"כ [כ"א], הי' רק בשביל מדה זאת של אריכת אפים, מחמת שראה ששם בא"י זוכין לבחי' ארך אפיים כנ"ל. וזשארז"ל (סנהדרין קיא) **וימהר משה ויקד ארצה וישתחו [כ"א]**, מה ראה ארך אפיים ראה. היינו כנ"ל, כי מחמת שראה בחי' ארך אפיים^{כ"ב} שהוא תלוי בארץ ישראל כנ"ל, ע"כ **ויקד ארצה** שהיה לבו בווער לארץ ישראל [כ"א], כדי לזכות לארץ אפיים^{כ"ב} כנ"ל [כ"א]. וזה שאמרו שם וחד אמר אמת ראה, מא"ה ומאמ"ח^{כ"ג} ולא פליגי [כ"א], כי א"י היא בחי' אמת כמבואר במ"א (כ"א): ^{כ"ד} ומסיק שם בגמ' ש"מ ארך אפיים ראה, כי עיקר היא בחי' אריכת אפיים כנ"ל [כ"א]: וצריך כל אדם לבקש מהש"י שיהיה לו כיסופין וגעגועים לא"י, וגם שיהיה געגועים לכל הצדיקים לא"י. והוא סגולה להכעם ולעצבות [כ"א], כי כל הכועס כאלו עובד עכו"ם (שבת קה[כ"א]), אבל א"י הוא בחי' אמונה בחי' ארך אפיים היפך הכעם : וזה שקודם ק"ש שהוא אמונת היחוד, אנו מבקשים והוא יוליכנו קוממיות לארצנו, היינו שאנו מבקשים ומתגעגעים לא"י, ועי"ז זוכים לאמונה, היינו ק"ש שהיא^{כ"א} אמונה :

קנו [כ"א] (תהלי' נא) **לב טהור ברא לי וכו'**. כי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחי' רוח"ק. ודוד המע"ה שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד מזה ספר תהלים. וכן כ"א לפי בחי', הוא בחי' רוח"ק, כ"ש (תהלים כז) **לך אמר לבי**, כמו שפרש"י לך בשבילך ובשליחותך, אמר לי לבי. שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי

^{כ"א} ספר הברית ח"א מאמר ו' פ"א
^{כ"ב} בתקפא ברגר - הנהגה. ובגיסין - הנהגה. ובאוצר לא ברור
^{כ"ג} ביאור מוהר"ג בתקפא
^{כ"ד} מתרצו - להש"י
^{כ"ה} מוהר"ג בתקפא

בה אמת וע"י אמונה לארך אפיים, עיין פל"ח ולק"ה תפלין ה' מא.
^{כ"ב} עיין לק"ה תפלין ה' יו. ועיין פל"ח אות ח' על תורה כ', ומש"כ שם שמעתי מאחד מאנשי עינין באיבי הנחל על תורה כ'. ועיין לק"ה ברבת הרי"ת ד' ית כח הכסופין לעורר סיוע מהדבר שנמשך אליו.
^{כ"ג} הלשון שם כל המקור בגדיו והמשבר כליו והמפור מעותה בחמתו אבל לשון כל הכועס אינו שם אלא בוהר בראשית כז: ועיין הרי"ם סו ח' שגם העצבות היא אבק הכעס.
^{כ"ד} גם בדפודר - שהיא, ומתורגל - שהוא
^{כ"ה} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^{כ"ז} הערה השייך להגה 1 מתרצו - שריפה. 2 ספר הברית ח"א מאמר ו' פ"ו
^{כ"ח} בתשכ"ט - להש"י
^{כ"ט} עיין תורה כא אות א' וספר הברית ח"א מאמר ה' פ"ג ומרש"א בגררים ח':

^{כ"א} שמות לד ח'
^{כ"ב} מתורגל - אפים
^{כ"ג} עיין ימי מוהר"ג ח"ב אות א'
^{כ"ד} מתרצו - אפים
^{כ"ה} עיין שיש"ק ח"ג אות תקלו
^{כ"ו} מתרצו - ומא"ח
^{כ"ז} ע"ש בגמ' שדלא פליגי הם דברי רבינו.
^{כ"ח} גם בדפודר היא ומתורגל - הוא
^{כ"ט} **בתורה ואכלתם סימן מז**
^{כ"א} מכאן עד הנקודותים מוהר"ג תיקן את לשון הדפודר שם הלשון - ומסתברא כמ"ד ארך אפיים ראה כי אמת הוא למעלה מאמונה כי מחמת אמונה באים לאמת.
^{כ"ב} מתורגל - הוא
^{כ"ג} מתורגל - הוא
^{כ"ד} כי ע"י אמת זוכה לאמונה כמבואר בתורה ו' עפ"י זהר בלק קצת: אמונה אתקריאת כז אתתבר

^{כ"א} מכאן עד ודע שארך אפיים, אינו בדפודר אלא הוספה של מוהר"ג בתקפא
^{כ"ב} מתורגל - בלבול
^{כ"ג} מתרצו - אפים
^{כ"ד} עיין שבחי הר"ן סימן כב
^{כ"ה} מתרצו - אפים
^{כ"ו} תורה ו' אות א'
^{כ"ז} בתורגל - וכמש"ל, תשכו - וכמש"ל, מתרצו - וכמש"ל
^{כ"ח} בתקפא - (כתובות קיא) ובתשכ"ט תוקן
^{כ"ט} בתשכ"ט - אלוך
^{כ"א} עיין גם פרש"י ויקרא כה לח ווהר יתרו עט:
^{כ"ב} עיין ביאור הליקוטים השמטות עמוד שכה במהדורת תשנ"ו עיין שיש"ק ח"א אות תפת
^{כ"ג} דברים ג' כט ואתהנן וכו' אעברה נא וארא את הארץ וכו' וע"ש דעת וקנים בעלי התוס' שהתפלל תקטו תפילות כמנין ואתהנן

בס"ד

מאמר לב טהור ברא לי אלקים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר כאן כיצד זוכים בהתבודדות לדבורים חדשים בשטף, בחי' רוח הקדש. ומבאר שצריך לזה לב טהור מכל רוח שטות וטומאה, ואזי נעשה הלב שליח ה', ומה שמדבר מפנימיות ליבו הוא דבר ה'. ולטהר את הלב צריך שיהיה בוער לה', כי שלהבת הלב מגרש כל רוח טומאה. ולהתלהבות כזו זוכים ע"י אמונת חכמים ושמירת עינים ויראת שמים ודבור אמת, דהיינו קידוש ז' הנקבים שבראש, המבואר בתורה כא, שע"ז נשפע לו שפע דעת גדול ובמהירות, שמחמם את לבו ביותר, ואזי נטהר הלב ונעשה כלי לרוח הקדש הנ"ל, ודבר ה' יוצא מלבו בהתבודדות בדבורים וריצויים חדשים בכל רגע.

הקדמה

תורה זו מוהרנ"ת לא שמע מרבנו בעצמו אלא מאיש אחר ששמע מרבנו, לכן חלק גדול ממנה לא מסודר כראוי, ובסוף התורה מבאר מוהרנ"ת שדברי רבנו כאן בנויים על ההקדמות שביאר בתורה כא שנאמרה בשבת נחמו תקסד, אלא שכאן קיצר. והדגש כאן הוא על מה שזוכים ע"י השפע האלוקי, לשטף דבורים חדשים בהתבודדות, שזה לא נזכר שם.

לא ידוע לנו מתי נאמרה תורה זו, אבל נ"ל מסברא שנאמרה לפני שנת תקסד, על כן לא הזכיר בה רבנו בפירוש את ההקדמות שביאר בתורה כא. ורק מוהרנ"ת אחרי ששמע תורה כא, כתב שהמבואר כאן בנוי על ההקדמות שם. וכנראה שזה הטעם שבדפוס ראשון לא נזכר כאן הקשר לתורה כא ורק במהדורת שנת תקפא הוסיף זאת מוהרנ"ת בסוגריים בסוף התורה. כידוע שכמעט כל ההגהות ותיקונים של מוהרנ"ת על חלק ראשון של הליקוטי מוהר"ן נעשו אחרי שהוא נדפס בשנת תקסח שלא ע"י מוהרנ"ת, ואמר עליו שנדפס עם הרבה שיבושים. (רוב ההגהות על דפוס ראשון נדפסו בקונטרס תיקונים והשמטות בסוף סיפורי מעשיות דפוס ראשון) ובמהדורת תקפא שהדפיס בביתו עם בניו ותלמידיו תיקן השבושים והוסיף הערות והשמטות.

כאמור אע"פ שתורה זו בנויה על הקדמות של תורה כא, הדגש כאן הוא שע"י החום והתלהבות שמקבל מלמעלה מתלהב לקדושה עד שנטהר לבו, ואזי מקדש ה' נקבי הראש וזוכה לשפע אלקי רוח הקדש בהתבודדות שמתבטא בזה שבאים בפיו במרוצה דבורים חדשים אליו ית'. דהיינו שע"י התלהבות הלב נטהר הלב ואזי נשפע לו דבורים כנ"ל. ואילו בתורה כא הדגש על השגת דעת הנשפע בשטף והחיוב שיש עליו ללמד השגותיו לאחרים.

רבנו מבאר כאן שמה שאדם מדבר בהתבודדות זה בחי' רוח הקדש, כל אחד לפי בחינתו, ודוד המלך היה מעלתו גדולה בזה. וצ"ע משמע שכמו ההבדל ביני לדוד המלך כך ההבדל בין הרוח קדש שבהתבודדות שלי לרה"ק בהתבודדות שלו, ולפ"ז תימה מה שאומר שכל אחד זוכה לזה לפי בחינתו, שהרי הבחינה שלנו קטנה ביותר.

והתיירוץ מבואר שכוונת רבינו דווקא מי שמטהר לבו עד שזוכה בהתבודדות לדבר מהלב דבורים וריצויים חדשים בכל רגע, כי דבורים כאלה הם דבר ה' ששולח לו הקב"ה בלבו לדבר אליו בפיו, ורוצה לומר שכל אחד יכול לזכות לזה אם יתאמץ לטהר ליבו כראוי, באש התלהבות דקדושה, כי התלהבות כזו מגרשת מלבו כל רוח שטות וטומאה, ותאוה רעה.

עד כאן היא המדרגה שעליה מדבר רבנו בתורה זו, אותה שמע מוהרנ"ת בברור בשם רבנו, ומכאן שמע דברים לא מסודרים כראוי,

עוד מבאר כאן רבנו עפ"י המחקרים הקדמונים שתנועה גורמת לחום, בכמה דוגמאות המובאות גם בספר הברית.

ועל כן כדי לטהר את הלב כנ"ל, צריך תנועת המחשבה בשטף גדול, עד שיתלהב לבו כל כך לקדושה שיגרש כל טומאה מהלב.

לא מבואר כאן כראוי כיצד זוכים לתנועת מחשבה כנ"ל.

רק מבואר שכמו שיסוד האש מקבל חום מתנועת הככבים, כיון שסמוך להם, ועי"ז יש לו כח לחמם ולשרוף דבר אחר, כך מי שמקרב בני אדם לעבודת ה' ומחמם ומלהיב אותם להקב"ה כמו אש, הוא גם מקבל בעצמו חום מתנועת של מעלה כמו יסוד האש המקבל מהככבים. דהיינו מי שמצדיק את הרבים הוא ככבים שמהם מקבל יסוד האש (וכאן חסר ביאור מאיזה תנועה הוא מקבל, וזה יתבאר עפ"י תורה כא) עוד מבאר כאן שמי שמחמם בני אדם לעבודת ה' והוא בעצמו לא מקבל חום מלמעלה, אין זה חום קבוע אלא זמני שילך ויחלש גם אצלו וגם אצל תלמידו.

מדברים אלה ששמע מוהרנ"ת שלא כסדר, הבין שהכוונה למה שמבואר בתורה כא, שם מבואר שהתנועה הגורמת לחום היא השגת הדעת הקדוש, אלא שיש בזה שני שלבים, תחילה מה שמקבל מרבו הקדמות של דעת, שהן מעוררות חום בלבו ומתלהב וזה נקרא בחי' אחר, כיון שתלוי בהבנתו, ודעת כזה אין חיוב ללמד לאחרים. כי הוא לא אש ממש אלא רק כמו ברזל מלוּבן שהמים מקררים אותו. אבל יש שפע אלוקי של השגת דעת ששופע בשטף, ובתנועה גדולה, שגורם לחום גדול בלב לקדושה. ולשפע אלוקי כזה צריך טהרת הלב, שזוכים ע"י קידוש שבע נקבים שבראש דהיינו את האזנים ע"י אמונת חכמים ואת העינים ע"י שמירה מראות רע, ואת החטם ע"י יראת שמים ואת הפה ע"י שלא יצא מפיו אלא דיבור אמת. ושפע דעת כזה יש חיוב ללמד לאחרים. וכמבואר אצלנו כי בעצמו נעשה כמו אש שבכוחו להלהיב אחרים לעשותם ברזל מלוּבן.

ונמצא שקידוש ז' נקבי הראש עד שנעשים בבחי' ז' קני המנורה, אזי שלהבת הלב עולה מאליה, ע"י השטף השגת דעת בשפע גדול המבואר שם, הוא התנועה שמבואר אצלנו שמחמם את לבו ואזי נטהר לבו מכל טומאה וזוכה שדיבורו הוא דבר ה' הנשלח מהקב"ה ללבו כדי שיוציאו בפיו.

והמבואר אצלנו שע"י שמצדיק אחרים ככבים, זוכה לחום הכוונה כשזוכה לשפע דעת גדול כנ"ל, אזי הוא כמו גלגל הירח שממנו מקבל יסוד האש חום, דהיינו שגם יכול לחמם אחרים, כי אצלו היא תנועה שאין לה הפסק כמו תנועת הככבים שמחממת בלא הפסק, והוא כמו יסוד האש המקבל תדיר מתנועת הככבים. ובוה רמוז כאן מה שמבואר בתורה כא שמי שזוכה לכזה שפע דעת מחוייב לגלות אותו לאחרים. דהיינו שכיון שנעשה כמו אש/ז' חייב להבעיר אחרים כי בכוחו לעשות זאת בלי שיתקרר בעצמו. נמצא המבואר שם שע"י שזוכה בעצמו לבחי' קדם, אזי יש בכוחו להביא את תלמידו לבחי' אחר. עד שתלמידו יזכה בעצמו גם הוא לבוא לבחי' קדם. מבואר אצלנו שמי שמקבל חום מהככבים דהיינו בחי' שפע דעת בחי' קדם נעשה אש להבה לה' שבכוחו להבעיר ולחמם אחרים לעשותם כברזל מלוּבן. עד שיזכו לטהר לבם ולקבל גם הם מבחי' הככבים.

נמצא שבתורה כא סוף דבר הוא שכשזוכה לשפע דעת אלוקי השופע בבחי' שלהבת הנר עולה מאליה, ואזי מחוייב ללמד אחרים דעת כדי שיזכו לבחי' אחר וממנה לקדם. ואמנם גם זה רמוז אצלנו במה שביאר ענין מצדיקי הרבים ככבים, אבל אצלנו הוסיף עוד ענין ששם לא מדבר ממנו כלל, וזה ששפע אלוקי הזה מטהר את ליבו, עד שזוכה לדבר ה' בלבו, וליבו נעשה שליח ה' כדי שידבר את כל אשר בלבו בינו לבין קונו בשטף דבורים וריצויים חדשים.

נמצא שבתורה שלנו התכלית היא התבודדות וגם ללמד לאחרים לבוא לזה, אבל בתורה כא מדבר רק כיצד זוכים ללמד דעת לאחרים. ויש בתורה שלנו לכאורה חדוש גדול שקידוש הז' נקבים לבדו לא מטהר את הלב, אלא רק גורם לשפע תנועת שכל שמטהר את הלב.

כדי להבין יותר עומק התורה הזו שכאמור בנויה על ההקדמות של תורה כא אני מעתיק מעט מההקדמה שכתבתי בתורה כא.

באות א - יש דעת שאדם משיג אותו ע"י הקדמות והוא נקרא אחר, ויש דעת שהוא שפע אלוקי שבא בלא הקדמות והוא נקרא קדם. ושכל הקדם ע"י שנשפע במהירות כי לא תלוי בהקדמות ע"כ הוא מוליד חום בלב עד ששלהבת הלב עולה מאליה. ביראה ואהבה.

באות ב- ולזכות לשפע אלוקי צריך לקדש את השבעה נקבים שבראש שהם פה- לשמור משקר, חטם- שיהיה לו יראת שמים, אזנים- שיהיה לו אמונת חכמים, ועינים- לעצום עיניו מראות רע. וכיון שכל אחד מהנקבים הנ"ל קשור למח אזי ע"י קדוש הנקבים נשפע השפע אלוקי למח וממנו ללב. ואזי נעשה ראשו בבחי' מנורת המקדש וז' הנקבין שבעת נרותיה הפונים אל פני המנורה הוא השפע אלוקי הנ"ל.

באות ג- ושפע אלוקי הנ"ל הוא בחי' סוכה כי סוכה בחי' ז' ענני, וסוכה לשון שוכה ברוח הקדש, דהיינו הארת החכמה הנקרא קדש וכמו שסוכה מסככים רק בדבר הבא מן הארץ הכי נמי לשפע אלוקי צריך תחילה ללמוד תורה שהיא בבחי' אחר הנ"ל כדי שיהיה כלי לשפע וזהו "ובלב כל חכם נתתי חכמה".

באות ז- לפעמים המקיפים של דעת הם בעיבור וצריך להוליד אותם ע"י צעקות בחי' ע' קולות של היולדת.

² יש כאן קושיא קצת כי רבנו מנחה את מצדיקי הרבים, ככבים ולא אש, וצ"ל שכוונתו ככבים שמקבלים מלמעלה, והכי נמי האש כיון שמקבל מלמעלה שפע חום גם הוא בכוחו להצדיק רבים ומחוייב בזה. להבדיל ממי שלא מקבל מהככבים כי אין לו שפע דעת שוטף אזי הוא כמו ברזל מלוּבן שמחמם אבל גם מתקרר בעצמו.

עוד משם כדי להבין קצת מה שאומר רבנו שאת החמימות צריך האדם לקבל מלמעלה, והכוונה ממי שאצלו הוא חום תמידי, כי כל שפע שאינו ממקור השפע, הולך ונחלש, לכן חום שאדם מחמם את עצמו בהתלהבות להקב"ה, לא יכול להמשך זמן רב, אלא רק כשמקבל חום מצדיק שאצלו החום הוא שפע אלקי בבחי' שלהבת הלב עולה מאליה.

תורה כא היא תירוץ לקושיא שהקשו למעלה, כיצד אדם יכול לזכות ליותר דעת ממה שיש לו, וכיצד יכול לקדש את חומריותו ע"י הדעת הזה. כי למעלה האמת מאירה בחוזק גדול והיא אש בוערת ומלאכים נעשים שרפים ממנה, עד שא"א להבין שם, מה תועלת יש בעולם החשוך הזה, שבו האמת מאירה בהסתרה בבחי' מרחוק נראה לי ה'. ואין הכוונה שהתירוץ יכנס בליבם של המלאכים, כי אצלם זו קושיא בעצם מציאותם, והיא שאלת המלאכים מה אדם ותדעהו ששאלו אפילו על אברהם אבינו.

ורבינו אמר תירוץ אבל כאמור למעלה אין תועלת כ"כ בתירוץ, עיקר התירוץ הוא לימוד לנו כיצד לבטל את קטרוג הקושיא הנוראה הזו ששואלים למעלה.

ונראה עיקר כוונת רבינו שהתירוץ בעצמו שענה למלאכים המקטרגים הוא קיום הערבות שקיבל על עצמו הצדיק, שלבד מעצם ערבותו לדאוג שלפחות אדם אחד בעולם כן יתנהג כפי שהאמת מחייבת, עוד גם קיבל על עצמו למשוך את כל העולם להשתדל להפנים את האמת עד שתייהיה מחייבת להתנהג על פיה, וגם להרבות תלמידים שגם יזכו שהאמת הזו תקדש את גופם, עד שיבער ליבם להש"י בשלהבת הלב העולה מאליה.

עוד משם כדי להבין לאיזה שפע אלוקי הכוונה שעל ידו זוכים לשלהבת הלב המטהרת אותו להיות כלי לרוח בקדש ודבורים מתחדשים בהתבודדות. ומי שזוכה לזה יכול גם לחמם את חבירו.

עיקר הנושא שעליו מדובר בתורה כא, הוא כיצד זוכים ליותר דעת, ויותר דעת, ע"י צעקות, וקדוש ז' הנקבים, עד שזוכים שאין חילוק בין חיים למיתה, אלא אמה אחת מצד הגוף, שהחי גופו מעל האדמה והמת גופו אמה בתוך האדמה, וזה בשני מישורים אחד שגם אחר פטירתו אפשר לדבר אליו כמו בחייו (כדברי רבנו שכאילו נמצא בחדר הסמוך) והעיקר הוא שגם בחייו, הוא בדעת כמו אחר הפטירה, דהיינו שראשו בעולם שבו מלאה הארץ דעה כמים לים מכסים, וזה עיקר הנושא כאן כיצד זוכים שכבר בעוה"ז נזכה לדעת כזו, להיות דבוקים ומרגישים אותו ית' בכל רגע.

וזה זוכים קודם כל ע"י לימוד תורה כמבואר באות ד', כי הקב"ה יהיב חכמה לחכימין, דהיינו רק למי שלומד בעצמו עד היכן שידו מגעת, אזי הקב"ה משלים לו דעת, בשפע גדול מלמעלה, כפי מה שמקדש עצמו. ותחילה צריך להוליד מקיפים של דעת דהיינו לצעוק הרבה על חוסר הבנתו בתורה, ועל שאין לו דבורים בתפלה, ועל שלא מרגיש עצמו לפני הש"י כראוי.

ואח"כ להכניס את המקיפים שיהיו בבחי' שכל פנימי. וכדי להכניס מקיפי הדעת לפנים למוחו ולבו צריך לקדש ז' נקבי הראש דהיינו לשמור עצמו משקר שזה עיקר הרע, ועוד לנתק עצמו מהבלי עוה"ב בעיניו ואזניו ועוד להתחזק ביראת שמים (עיין תורה טו להעלות את היראה לשרשה שדעת) כי לפי היראה, כך זוכה בכל נשימה להמשיך חיות מגבוה מעל גבוה. וכשמקדש ז' נקבים אלה כראוי, אזי הדעת שהיה מקיף נכנס לפניו וזוכה לדעת גדול, בשפע גדול, ובמהירות, ומתחמם לבו, ונעשה מחובר אליו ית', עד שנעשה ראשו מגורת בית המקדש, וז' הנקבים שבו לז' נרות המנורה, ושלהבתם עולה בלבו מאליה, ונעשה בוער אליו ית' תמיד בעיקר ביראה ואהבה.

רבנו מגלה לנו שיש בעולם אש בוערת להש"י, אש נעלמת מעתיקא קדישא הנעלמת בבינה עילאה כתר דז"א. משם ע"י יחוד תדיר של חכמה ובינה יורד אור מעתיקא ונולד אש עצומה שהיא השתוקקות נוראה ועצומה אל הש"י דהיינו כל אחד לשרשו והיא אש נעלמת בעולם הזה ורק ע"י צעקות רבות שבעים צעקות היולדת, אפשר להוליד את האש הזאת שתדיר ותקיף אותנו, ומי שזכה שהיא תקיף אותו מותר לו לדרוש ברבים ולספר לכולם, דעו שיש אש נוראה שמקיפה אותי ויכולה להקיף גם אתכם בואו ביחד נתחזק לצעוק ולהוליד ולגלות אותה שתקיף את כולנו ועוד נתחזק ביחד לקדש נקבי הראש לעשותם ז' נרות ע"י שנעצום עינים מרע ונסגור את הפה מרע ושקר ונדבר רק אמת ונקיים ודברת רק בם בדברי תורה וכסופים אליו ית' ואת האזנים לסתום מרע ולשמוע רק דברי חכמים ולהאמין בהם ובחטם לכון בכל נשימה רק להלל-קה ולהודות לקל נורא עלילות ולירא ממנו ית'. ואזי נהפכים שבעת הנקבים האלה לז' נרות ששלהבתם בוערת בלב אליו ית'. ומי שזכה שליבו בוער להש"י כך, אזי עוד גם מחוייב לספר ולגלות ולדרוש ברבים שיש כזה דבר בעוה"ז אפשרות שהלב יהיה בוער להש"י עד ששלהבת הלב עולה מאליה וקנאת סופרים תרבה חכמה, כי היוצא מן הלב נכנס ונחנק היטב בלב וזולתו, ונכנס בו הרצון לזכות גם הוא להיות לבו בוער כך להש"י.

ועוד יש אש המתלבשת בתורה וגם בה יש מקיפים ופנימי וע"י שעוסק בתורה וצועק להש"י להבין בה איזה חדוש של השגה המביאה לדביקות והשתוקקות אליו אזי נולד השגה שהיא אש בבחי' הלא כה דברי כאש והאש מקיפה את הצועק הנ"ל וראוי לו לגלות לעולם ולדרוש ברבים דעו שאש מקיפה אותי תצעקו ותקיף גם אתכם. וכשמזכך הז' נקבי הראש נכנסת לפניו וזוכה להשגות שמבעירות את לבו באש העולה מאליה להיות

תמיד בדחילו ורחימו, ואזי מחוייב לספר לעולם שיש השגות כאלה נפלאות שהן אש כזו שיכולה להיכנס לפנים ולהבעיר את הלב רק צריך לעצום את העינים ואזנים ופה וחטם מהבלי עוה"ז.

אחור וקדם צרתי

יש שכל שאדם משיג אותו ע"י הקדמות רבות שמבין דבר מתוך דבר ע"י החכמה שקנה, דהיינו שהוא אחור, כי הוא תלוי בשכל וסברת אנוש, עד כמה שמבין דבר מתוך ההקדמות שבידו, ועל כן החום והתלהבות ממנו היא מועטת, כי לא שופע במהירות, אלא רק עד כמה שמבין ומפנים לליבו, והשכל הזה מכונה בשם אחור כי הוא דומה למי שלא רואה את האמת, אלא שומע אותה מאדם אחר, ומאמין, ועל כן אינו מתלהב כל כך, כמו מי שרואה בעיניו (בחי' מאחז"ל אינה דומה שמיעה לראיה) בחי' נוקבא שאינה יכולה להמשיך שפע אמת הבא מלמעלה (בבחי' אין חדש תחת השמש) אלא מקבלת ועוסקת להרחיב את מה שמקבלת, ולעשות מטיפה קומה שלימה, אבל אפילו טיפה לא יכולה להוריד מלמעלה אלא רק לשמור ולבנות מה שקיבלה.

ויש שכל שבא לאדם בלא שום הקדמה, אלא ע"י שפע אלקי ששופע במהירות בלא מעכב, וזה מכונה בשם קדם מלשון קודם וקדימה דהיינו שהוא פונה אל הקב"ה וקשור אל קודם הבריאה וע"ז הוא כמו מי שרואה את האמת בעיניו ומתלהב ממנה מאד, ונקרא בשם פנים, כי כולו פונה אל הקדם, והקדם פונה אליו, דהיינו הארת פנים. והוא בחי' דבר שמהותו הוא שפונה אל הכתר וממשיך טיפה מוחין מלמעלה מא"ס עד הנוק' להביא חידוש לעולם, והנוק' היא הלב שמתלהב ע"ז עד שהשלהבת עולה מאליה:

נמצא החילוק בין אחור לקדם – שכאשר המח בבחי' אחור אזי הוא צריך הקדמות והסברים כדי לקבל בהן את האמת, ואזי הוא תחת הזמן לכן משיג מעט מעט כפי ההקדמות שמשיג. כי לבו מתלהב מהאמת הזו רק עד כמה שרבו יודע להסביר ועד כמה שהמדמה ומדותיו הרעות מניחים לו להבין, אבל כשמתקן מדותיו ומברר את המדמה אזי מוחו צח בבחי' קדם ומחובר אל מקור השפע של השכל והאור בעצמו ממילא השפע נשפע במהירות גדול בלא עיכוב, ואזי הלב מקבל במהירות שפע גדול של שכל המחמם אותו ומבעירו לעבודתו ית'.

וזה תלוי בתיקון הברית כי זה לעומת זה יש קדם דסט"א לעומת קדם דקדושה כי התאווה הידועה היא גם ע"י חום שתופס את כל הקומה ובשעת מעשה האדם בביטול לדבר שעסוק בו. (שכיון שהטיפה נמשכת מהקדם שלמעלה לכן הסט"א רודפת להליבש אותה מיד כשיורדת לגשמיות עוה"ז) וכמבואר בלק"ה (גלוח ה' ו' / ו') ועל כן כפי תיקון הברית כך יותר אפשר שיזכה לקדם דקדושה ולפנים ושפע אלקי. ואע"פ שבתורה זו לא מזכיר שמירת הברית או תיקון הברית, אבל פשוט שכל תיקון הנקבים הוא ההכנה להיות בקשר וברית עם הקב"ה בבחי' פנים וזה תלוי בתיקון הברית. ועיין לק"ה סוכה א' שמהורנ"ת מאריך בזה.

כיון שכאמור הלב בחי' נוק' בחי' אשה שמטבעה אין בה התחדשות על כן נוטה לעצבות, שעל כן אמרו חז"ל אשה בעלה משמחה, לכן א"א שיתמשך התלהבות הלב, אלא כשהשפע שכל הנ"ל שופע מהמח אל הלב תמיד בהתחדשות מתמדת.

וזה נקרא מהירות תנועות השכל, דהיינו שהארות האמת באות אחת אחרי השניה במהירות, כי כל הארה מעוררת התלהבות בהיותה חדשה אבל כשנכנסת בלב נעשית בחי' לב והולכת ודועכת, לכן כדי להיות תמיד בהתלהבות צריך כל הזמן לחדש הארת אמת במהירות עוד ועוד.

קידוש שבעת נקבי הראש

אחר שנתבאר החילוק בין אחור לקדם ונתבאר שתכלית השגת השכל הוא לחמם ולהלהיב את הלב אליו ית', וע"י שכל הבא בהתחדשות מהירה אזי מתחמם הלב, ושלהבת הלב עולה מאליה אליו ית' כל הזמן, עתה מבאר כיצד זוכים שהשכל יושפע בשפע אלקי כזה. וכאמור כבר נתבאר שהשפע בא מהמח אל הלב. נמצא שהתיקון והמונע את השפע נמצא בין המח ללב. וזה יבואר עתה שמה שעומד בין המח ללב הם ז' נקבי הראש פה חטם אוזנים ועינים. ומבאר שהם כח הדבור אמת, ויראת שמים, ואמונת חכמים, ועצימת עינים מראות רע, ארבעה דברים מכוחות הלב ששורשם במח, וע"י שמתקן אותם מתקן את המדמה העומד ומקשר בין המח ללב. אע"פ שרבינו לא מזכיר כאן את כח המדמה, אבל נראה שזה עיקר הדבר המתקן ע"י קידוש הז' נקבים הנ"ל, וע"י שיוצא ממדמה דהיינו שמברר ומזכך אותו עולה לשכל כמבואר בתורה כה.

עוד צריך לבאר שהחילוק בין מח ללב הוא שמים וארץ, כמו החילוק בין שכל למדות כי הלב אין בו אלא כח התפעלות ובמח אין שום התפעלות אלא שכל קר ויבש. והלב בדרך כלל מתפעל מגשמיות וכל דבר תאוה חדש אבל צריך לזכך אותו שיהיה מתפעל משכל רוחני והשגות אלוקות, וזה ע"י תיקון וברור המדמה, שהוא כח הדמיון המתרגם שעומד בין המח ללב. וכל זמן שהמדמה המגושם שולט על הלב אזי אי אפשר לעורר בו

¹ עיין לק"ה גילוח ה' אות ו' – וע"כ עיקר הנסיון הוא בתאוה הנ"ל כי אז צריכין לעורר הדעת בכל המדריגות שמשם עיקר ההולדה וכמו כן מתעורר נגד זה הרע של עץ הדעת מט"ר שמשם כל חמימות היצר הרע כי תנועות השכל מוליד חום וכמו שע"י תנועות השכל בקדושה נולד חום להתחמם ולהתלהב להשי' ברשפי שלהבת יה להתפלל ולעבוד השי"ת בחמימות והתלהבות גדול דקדושה כמו כן ע"י שנתעורר הרע של עץ הדעת טו"ר ע"ז נולד חמימות דסט"א שמשם חמימות התאוה הנ"ל. כי הקליפה קדמה לפרי. וע"כ רוב העולם אינם מרגישים רק חמימות של התאוה שנמשך מחטא אדה"ר שפגם בעץ הדעת טוב ורע. וע"כ באמת שם עיקר המלחמה והנסיון והצירוף כידוע כי הבחירה היא בידיעה שמשם עיקר היוווג והחיבור כנ"ל:

התלהבות מדבר של קדושה אלא ע"י הקדמות והסברים אבל זה רק לשעתו ורק עד כמה שמצליח הרב למצא את הדבורים המעוררים ומתארים את גדולת הש"י כגון עד כמה הוא ית' שומע תפלת כל פה ועד כמה נמצא מאד וכיו"ב דבורים, ואזי הלב מתלהב לשעה קלה עד שחוזר ומשתלט עליו הגשמיות. אבל כשזוכה לזכך את הלב כנ"ל ע"י קדוש הז' נקבים אזי נעשה הלב מתפעל רק מרוחניות ואזי שופע בו השכל מהמח ללב בשפע אלקי במהירות ושלהבת הלב עולה מאליה.

עוד בעניין הז' נקבים שבהם נמצאים הד' חושים ראייה שמיעה ריח וטעם, וחוש המישוש נמצא בכל הגוף והראש. ובחוש רואים שחמישה חושים הם הקשר של האדם לחוץ ומי שאין לו חמישה חושים אין לו שום קשר לעולם החיצון ואין שום אפשרות שידע שיש משהו נוסף אליו ואפילו את צורתו ומהותו הגשמית של עצמו לא ידע. נמצא חמישה אלו הם הקושרים את האדם להבלי עוה"ז, ומי שרוצה שפע שכל אלקי מוכרח לשלוט בחמישה חושים אלה לזככם באופן שיהיו כלים לחוש רוחניות דהיינו שלא יגרמו התפעלות הלב מגשמיות אלא יהיו פתח וחבל וצינור לחוש שפע אלקי דהיינו השגות עוה"ב, שהם הארת הנשמה שרוצה להאיר בנפש וגוף כמבואר בתורה כב.

כי כמו שחמישה חושים הם שער של האדם אל החוץ הגשמי כך הם גם שער אל החוץ הרוחני. רק שצריך לזככם מאד לשם כך וזה תלוי בתיקון וברור וזיכוך המדמה. כי המדמה הוא כח הדמיון העומד בין השכל שהוא הנשמה שאין לה שום תפיסה וכלים להשיג גשמיות ובין הלב שהוא רק גשמיות. והמדמה מטבעו הוא מצייר ומדמיין כל דבר לציור וגשמיות לכן רבינו קורא לו יצר הרע בתורה כה ותורה נד, אבל כשזוכים לברר אותו לזכך אותו אזי אדרבה רק על ידו אפשר לזכות לנבואה כמ"ש וביד הנביאים אדמה, והכי נמי להשגות אלוקות שיעוררו את הלב כי רק על ידו אשר לתרגם ללב השגות אלוקות. ונראה שזו כוונת רבינו כאן לקדש את הז' נקבים דהיינו ד' כוחות הנ"ל דבור יראה שמיעה וראיה, שזיכוכם הוא תיקון המדמה.

דהיינו ע"י שמקדש את הדבור מקדש את נקב הפה, וע"י יראת שמים מקדש את נקבי החטם וע"י אמונת חכמים מקדש את נקבי האזנים וע"י שעוצם עיניו מראות רע מקדש את נקבי העינים.

כי הראש הוא קומה בפני עצמה וז' הנקבים שבו הם שרש לז' מדות שבלב, והם קשורים למה, לכן ע"י זיכוכם נעשים חיבור מתוקן בין המח ללב, שהם כמו ממוצע המקשר בין המח ללב. ואזי השפע שבמח מאיר בלב ומכח זה נשפע למה יותר שפע ומאיר יותר בלב בהתחדשות מהירה ומתמדת עד ששלהבת הלב עולה מאליה תמיד.

עד כאן הקדמה

תורה קנו [י]

(תהלי' נא) / לב טהור ברא לי וכו' ורוח נכון חדש בקרבי.

המפרשים ביארו את הפסוק ככפל לשון, ורבנו מבאר שהרישא הכנה לסיפא, דהיינו שדוד המלך מבקש לב טהור שהוא הכנה לרוח נכון, כי רק בלב טהור מרוח טומאה ושטות, יכול לשרות רוח נכון דהיינו רוח הקדש. ונקט לשון בריאה וחיידוש, כי כדי שיהיה לב מוכן לרוח הקדש מתחדש כל הזמן בדבורים חדשים בהתבודדות צריך כמו לברא לב חדש.

וזה דבר שצריך ביאור, וזהו שרבנו מתחיל את התורה בלשון "כי", דהיינו שבא לבאר כיצד זוכים לבריאת לב חדש שע"ז רוח הקדש שבו יהיה מתחדש כל הזמן. ומבאר עפ"י הקדמות שביאר בתורה כא כמבואר בסוף התורה.

כי / מה שמדברים בהתבודדות בינו לבין קונו / מלב טהור כפי שיתבאר לקמן הוא בחי' רוח / ק"ו.

¹ לא ידוע טתי והיכן נאמרה תורה זו

² תהילים פרק נא (יב) לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי:

מצודות דוד (יב) לב טהור – לבל אחטא עוד. ורוח נכון – רוח ישר וכפל הדבר במ"ש:

³ צ"ע מה בא לתרץ? ונ"ל שקשה לשון חדש בקרבי, כי אין התחדשות אלא בדבר המתחדש כל הזמן אבל המתחדש פעם אחת נעשה מיד כבר ישן, כמאמר החכם העבר אין וההווה כהרף עין. וזה בא רבנו לבאר כיצד זוכים התחדשות רצופה ומתמשכת.

⁴ קונו – מתייחס בזה לבחי' הקניין שלו ית' בנו וצ"ע. הביטוי הזה בינו לבין קונו נמצא בהרבה ספרים וגם בראשונים, ונראה שצריך הכוונה בינו לבין קונו ולא לעיני רואים, (כל בו – סימן סז) דהיינו התבודדות. אבל אולי אפ"ל שרומנו גם לקניין שלו ית' בנו שאני מדבר אליו בקנינו, דהיינו כמו ממונו של אדם, שע"י שדעתו עליו הוא שייך לו להבדיל מהמתייחס שנקע בעלותו. וכשאני מדבר אליו ית' בקניינו בהרגשה שדעתו עלי ובחי' נפשו, ואזי נפשי יצאה בדבורו. שדיבורי דיבורו.

ובעניין ההתבודדות בינו לבין קונו ראה ספר חרדים פרק סה – עוד תקנה אחרת מצאתי בתוך ספרי המקובל האלהי חסידא קדישא הרב רבי יצחק לוריא אשכנזי ז"ל בספר אחד כתיבת יד נקרא בית מדות, איננו אותו ספר בית מדות שהוא בדפוס, שם מצאתי כתוב כל מה שתמצא בדברי הראשונים תוכחות על עון, סיגופים ויסורי קשין, שלג וחרולים, והפסקות, ענויים, לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה. אבל מי שתורתו אומנתו, ויודע דעת ויראת ה', זאת היא תקנתו – לא יחלש ולא יתבטל מלימודו, אך יום אחד מן השבוע יתרחק מבני אדם, ויתבודד בינו לבין קונו, ותתקשר מחשבתו בו כאילו כבר עומד לפניו ביום הדין, וידבר לאל יתברך רכות כאשר ידבר העבד אל רבו והבן אל אביו: (והעתיקוהו שבט מוסר בפרק יט. ובספר הברית ח"ב מאמר יב פ"א) ואותנו ציווה רבנו להתבודד שעה בכל יום.

ודוד המע"ה המלך עליו השלום **שהיה מעלתו גדולה מאד** בזה^{טו} כי זכה לטהר לבו לגמרי ע"י שהרג יצרו הרע באש להבתו להקב"ה, וזכה לשטף דבורים חדשים בהתבודדות, **יסד מזה ספר תהלים**^{טז}.

וכן כ"א כל אחד **לפי בחי' לפי בחינתו** עד כמה שזוכה לטהר את לבו בחום תנועת הדעת כשנשפע לו בשטף גדול בבחי' שפע אלוקי, כפי שזוכה לקדש אזניו עיניו חטמו ופיו, ואזי לבו הטהור נעשה שליח ה' לדבורים ורציניים חדשים בל רגע בהתבודדות^{טז}, דבורים אלה **הוא בחי' רוח"ק, כ"ש (תהלים כז)**^{יז} **לך אמר לבי, כמו שפרש"י** שם, על תיבת **לך** שהכוונה **בשבילך ובשליחותך, אמר לי לבי** דהיינו שדוד המלך אומר להקב"ה לך בשליחותך^{יז} אומר לי לבי דבורים לדבר אליך. רוצה לומר **שכל הדברים שהלב כשהוא טהור אומר, דהיינו שדיבורו שופע דבר ה' מלבו בבחי' (ישעיהו נז יט) ו"ז בורא ניב שפתים**^{טו} **הם דברי הש"י ממש, והוא בחי' רוח"ק**^{טו}.

וצריך לחדש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי רצויים חדשים ע"ז תתקבל תפילתו יותר.

עוד עיין ספר החרדים שם – וגם בכמה חבורים מהראשונים נמצא שההתבודדות והפרישות והדביקות היו נוהגים בה חסידי ישראל, היינו שבהיותם לבדם מפרישים מדעתם ענייני העולם ומקשרים מחשבותם עם אדון הכל. וכך לימד מהר"י המקובל הנוכח (האר"ל), שזה מועיל לנפש שבעתיים מהלימוד.

^ח **כעין זה בתורה מוזכר – כח התפלה מה שמתפללין בבח', כל עצמותי תאמרנה וכו' (תהלים ל"ה). והוא בחינת סג'ה, כמו שכתוב (איוב י): "גידים ועצמות תסוכבני". כי כח שאדם מכניס בתבוה, הם כ"ח אֲתָן דְּעִבְדָּא דְּבְרָא שִׁית, שְׂבָהָם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְעִשְׂרָה מְאֻמְרוֹת שְׂבָהָם נִבְרָא הָעוֹלָם (אבות פרק ה'): מִקְבְּלִין כַּח מִכ"ח אֲתָן אֱלוֹ. וְהַדְּבָרִים שְׂאֵדָם מְדַבֵּר בְּכַח, הֵם עֲצָמוֹן הַדְּבָרִים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיהו נ"א): "וְאִשִּׁים דְּבָרֵי בְּפִיהָ", כִּי הֵם עֲצָמוֹן דְּבַר ה'.**

^ט **כידוע שנשמתו של דוד בחי' נוקבא (לקוטי הש"ס סנהדרין) ולכן לא היו לו חיים מצד עצמו (זוהר הרקיע וישלח קסח), וקיבלם מאדה"ר (ספר הלקוטים האזינו) ומאברהם יעקב ויוסף הצדיק (קדושת לוי ליקוטים), וידוע שבנין הנוק' היא מהגבורות, וכן ידוע שדוד המלך תיקן את ספירת המלכות דייקא, וספירת המלכות היא בחי' אש וגבורות ששורף את כל מי שלא ממליך את הקב"ה, ודוד היה אדמוני בחי' גבורות, איש מלחמה, אבל עם יפה עינים (שמואל א טז יב, ועיין ב"ר סג ח) דהיינו שהעלה את כל הגבורות לקדושה עד שנעשה שלהבת הלב עולה מאליה לה' ית', ועשה מחומש של תורה שהוא אש כמ"ש (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש, חומש תהלים (לק"ה ר"ח ה' ז')**

^י **"לק"ה ר"ח ה' ז' – הכלל, שכל פונת דוד המלך, עליו השלום, בספר תהלים הוא לבקש מה' יתברך שנוכח לקיים את התורה והמצוות ולהציל מכל השונאים והמונעים והמעכבים לעבד את ה' יתברך בגשמיות וברוחניות. וכמו שאמר רבנו זכרוננו לברכה שדוד המלך יסד כל ספר תהלים מהתבודדות שלו וכו' כמו שמבאר בסימן קנו), עין שם. ועל כן הם חמשה ספרים תהלים כנגד חמשה חמשי תורה, שהם כלל התורה, הינו בחינת הנ"ל שעושיין מתורות תפלות, כי דוד המלך עשה מחמשה חמשי תורה חמשה ספרי תהלים, שהם תפלות ובקשות, הינו שעשה מתורות תפלות, שזה עקר שלמות התפלה כנ"ל. ועל כן עקר התעוררות התשובה הוא על ידי תהלים כנ"ל, כי עקר התשובה זוכין על ידי שעושיין מתורות תפלות, שזהו בחינת תהלים כנ"ל:**

^{יא} **כמבואר גם בתורה מוזכר שנתפלה בכח בבחי' כל עצמותי תאמרנה היא דבר ה'.**

^{יב} **תהלים פרק כז (ח) לך אמר לבי בקשו פני את פניך ידוד אבקש:**

פרש"י – (ח) לך אמר לבי בקשו פני – בשבילך בשליחותך אומר (לי) לבי בקשו כלכם ישראל את פני ואני שומע לו, את פניך ה' אבקש. לך – כמו (איוב ל"ג) הן אני כפיר לאל, במקומו, אם לאל תריבון (איוב י"ג), במקומו, אף כאן לך אמר לבי במקומו בא אלי לבי לומר כן:

^{יג} **עיין תורה ו' אות ד' – כי 'הקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתן של צדיקים' (חל"ס י:): ומשגר תפלה סדורה בפיו, כדי שיהנה מתפלתו. וזהו: כי נביא הוא, לשון ניב שפתים, כמו שאמר חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ד:): "בורא ניב שפתים" אם שגורה תפלתו בפיו וכו'.**

ועיין תורה א' תנינא סוף אות ח' – ועל ידי הנבואה נגאלת התפלה מן הגלות, בבחינת (בראשית כ): "כי נביא הוא ויתפלל בעדך". שעל ידי נבואה התפלה בשלמות, כי התפלה היא בחינת (ישעיה נ"ז): "בורא ניב שפתים", בחינת נבואה:

^{יד} **ישעיה פרק נז (יט) בורא גוב וניבו) שפתים שלום ולרחוק ולקרוב אמר ידוד ורפאתיו:**

מצודות ציון (יט) בורא – כל דבר חדש יקרא בריאה. ניב – ענין דיבור כמו ינוב חכמה (משלי י') והוא מלשון תנובות שדי (דברים ל"ג) כי הדבור הוא פרי הלשון:

^{טו} **עיין ברכות דף לר: משנה – אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפלתו בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף: ובגמ' – מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי דאמר קרא (ישעיה נז-יט) בורא ניב שפתים שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו.**

פרש"י – אם שגורה – אם סדורה תפלתו בפי במוצה ואינו נכשל, ותחנתו נובעת מלבי אל פי, כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים:

מהרש"א – בורא ניב שפתים שלום וגו'. עיין פירש"י ועי"ל בורא ניב שפתים שלום כשיש שלום לניב שפתים שהיא שגורה וסדורה בפיו באין קלקול וטעות.

^{טז} **עיין תורה קלח – לך אמר לבי בקשו פני (שם כ"ז) פרש"י: בשליחותך. כי עקר האלקות בלב, כמו שכתוב (שם ע"ג): "צור לבי" כמבאר אצלנו במקום אחר (לעיל בסימן מ"ט) ומי שהוא "בר לבי" (שם כ"ד). בבחינת (שם ק"ט): "ולבי קלל בקרבי", יוכל לידע עתידות, על ידי מה שהלב אומר לו, שהוא דברי ה' ממש. וזהו "לך אמר לבי בקשו פני", לך בשליחותך כנ"ל. כי מה שהלב אומר, הם דברי ה' ממש כנ"ל, והבין:**

עד כאן דיבר מקודש ומכאן מדבר מטהרה, כי הבא מלמעלה הוא קודש, אבל הלב יש בו אחיזת הטומאה וצריך טהרה וכמבואר בתורה נא/ו¹⁷

ולזכות לזה דהיינו לדבורים שהם רוח הקדש צריך טהרת הלב. וטהרת הלב הוא ע"י שמתלהב

ובוער לבו להש"י, עי"ז נטהר הלב/ו¹⁸. בסוף התורה אומר מוהרנ"ת שתורה זו בנויה על ההקדמות המבוארות בתורה כא, שם מבואר שע"י שמקדש ז' נקבי הראש/ו¹⁹, דהיינו שמירת עינים ואמונת חכמים שהוא תיקון האזניים, ויראת שמים דהיינו תיקון החטם ודיבור אמת שהוא תיקון הפה, עי"ז זוכה לשפע אלקי שפע דעת השופע ומתחדש ומלהיב את לבו בבחי' שלהבת הלב עולה מאליה, וכאן מבואר שע"י נטהר הלב כי התלהבות דקדושה מגרשת כל התלהבות לתאוות.

כי נגד שנתלהב ונבער לעבירה או לתאוה רעה ח"ו שמזה נטמא לבו, נגד זה צריך

שיתלהב ויבער לבו להש"י, ע"י נטהר לבו, וכמו שבגשמיות שאיסור הנבלע ע"י חום נפלט רק ע"י חום

כמ"ש כ"ש בדיני הגעלת כלים (במדבר לא) ו' כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש. כך ברוחניות, לב שיש בו רוח טומאה ע"י שהיה בוער לתאוה רעה, טהרתו ע"י שבער באש קדושה להשם ית'. ובסמוך בהגה אומר רבנו שהחמימות דקדושה "מגרשת" את רוח הטומאה. ולפ"ז לכאורה המשל שרבנו מביא מגיעולי עכו"ם, דומה רק למה שנבלע ברוחחים, שתיקונו בהגעלה ברוחחים, אבל הנבלע ע"י צלי אש שצריך ליבון באש שאינו מפליט את האיסור, אלא שורף אותו, אינו בחי' גירוש אלא הריגה. ואולי כי בהגה רבנו מדבר מכל אדם, אבל באמת צדיק גדול כגון דוד המלך שהרג את היצה"ר דומה למשל הליבון באש. והן שתי מדרגות, יש שבכוחו רק להגעיל ולגרש את היצה"ר, ויש בכוחו ללבן ולשרוף ולהרוג לגמרי את היצה"ר. (ויש גם מדרגה שלישית כאברהם אבינו שהפך אותו לטוב/ו²⁰)

הגהת רבנו/ו²¹ ע"י על ידי חמימות הלב/ו²² עי"ז מגרש רוח הטומאה ברוחניות. כמו שמצינו בגשמיות כי טבע

האש שמגרש האויר, כמו שנתברר לחכמי היסודות, המחקרים חכמי הטבע, כי זהו סיבת מה שיורה הקני

שרפה/ו²³ (בלשוננו היום נקרא רובה או תותח) על ידי שמדליקין מה שזורין למעלה ודהיינו הפילויר (בלשון של

היום נקרא אבק שריפה) בזמנם לא היו מה שנקרא כדורים מוכנים, אלא היה מכניס אבק שריפה לקנה וסותם בכדור ברזל ומדליק את

האבק ואזי מהחום מתרחב האויר ודוחה בכך גדול את הכדור ברזל לחוץ) כי ע"י כח האש דהיינו חום האש, בורח האויר

דהיינו ע"י שהאויר מתרחב נראה כמו בורח, והאויר הוא דוחה את הדברים שמלאו בהם את הקני שריפה

[[כ"ח]]/ו²⁴. ועוד נתברר בחוש מכמה דברים. בספר הברית הביא דוגמא זו, ועוד כמה דוגמאות כנ"ל בהערה, ונ"ל עוד דוגמא

¹⁷ עיין תורה נא - כי קדם הבריאה, כשהיה הבריאה בכה, כפיכול, קדם שהוציא אל הפעל, היה פלו אָחָד, וכלו אָמַת, וכלו טוב, וכלו קדש. אָפְלו שם טהור לא היה שִׁיף לומר, כי טהור אין שִׁיף אֶלָּא בְּשִׁישׁ טְמֵאָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יחזקאל ל"ו): "וַיִּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם". אָבֵל בְּשָׂפְלוֹ אָחָד, אֵין שָׁם בְּחִינַת חֲשִׁבֹנוֹת רַבִּים, שֶׁהוּא עֵקֶר הָרַע וְהַטְּמֵאָה כְּנ"ל. כִּי הַטְּהָרָה הוּא בְּחִינַת הַמְּצִיעַ בֵּין הַקֹּדֶשׁ וְהַטְּמֵאָה, שְׁעַל יְדוֹ נִתְתַּקֵּן הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וַיִּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם". וְהוּא בְּחִינַת הַבְּחִירָה, שֶׁהוּא מְמַצֵּעַ בֵּין שְׁנֵי דְבָרִים.

¹⁸ עיין לק"ה אפטרופוס הלכה ב' אות יא - ועל כן פרה אדמה, שהוא בחינת מקיפים הנ"ל מטהרת מטמאת מת כי על ידי הארת המקיפין הנ"ל שעל ידם נשלם הדעת כנ"ל, על ידי זה נטהרין מכל הטמאות, כמו שכתב רבנו שם על הפסוק לב טהור ברא לי אלקים וכו', שעקר הטהרה על ידי תנועת השכל. כי על ידי תנועת השכל שלהבת הלב עולה מאליה ועל ידי זה נטהר הלב, עין שם במאמר הנ"ל ובמאמר המתחיל לב טהור ברא לי אלקים (סימן קנ) השיף גם כן למאמר הנ"ל. וזה בחינת שרפת הפרה, בחינת שלהבת הלב שנתחמם ונבער הלב על ידי השגת המקיפים שעל ידם נשלם הדעת, וכל המקיפים נמשכין מבחינת מקיפים עליונים שאי אפשר להבינם כלל שהם בחינת פרה אדמה, בחינת חקת התורה כנ"ל.

¹⁹ כי השפע האלקי נשפע למה, וממנו ללב, וז' נקבי הראש הם העומדים בין המח ללב וע"י שמוזכר אותם אזי מתבטל המונע המפריע לשפע לרוץ מהמח ללב. ונראה שעיקר הכוונה בתיקון הז' נקבים הוא שעל ידי תיקונם נתקן ומתברר המדמה, שהוא העומד בין המח ללב, דהיינו שמתרגם את השפע אלוקי להתפעלות הלב, והתלהבות הלב דהיינו חום דקדושה מגרש את החום לתאוות, ונטהר הלב ואזי השפע אלוקי הנשפע במרוצה מתרגם לדבורים חדשים בהתבודדות.

²⁰ במדבר פרק לא (כב) אף את הַזֶּהָב וְאֵת הַכֶּסֶף אֵת הַנְּחֹשֶׁת אֵת הַבְּרֹזֶל אֵת הַבְּדִיל וְאֵת הָעֶפְרָת: (כג) כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר אִף בְּמֵי נֹדָה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמַּיִם:

רש"י (כג) כל דבר אשר יבא באש - לבשל בו כלום: תעבירו באש - בדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו ע"י חמין יגעילנו בחמין ומה שתשמישו ע"י צלי כגון השפוד והאסכלה ילבנו באור:

²¹ ירושלמי סוטה פ"ה הל' ה' - וברכות פ"ט הל' ה' - אברהם אבינו עשה יצר הרע טוב דכתיב (נחמיה ט) ומצאת את לבבו נאמן לפניך. אמר רבי אחא והפסיד אלא (שם) וברות עמו הברית והחסד וגומר. אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו והרגו בלבבו. מאי טעמא (תהילים קט) ולבי חלל בקרבי.

²² תורה זו לשון מוהרנ"ת ששמע מאחד ששמע מרבנו, ומה שמוהרנ"ת כותב מעצמו כותב בסוגרים, אבל הגה זו נמצא כבר בדפוס ראשון, שם אין הוספות של מוהרנ"ת, אלא רק כפי ששמע.

²³ עיין לק"ה פסח א' ב) ועל כן חמץ בפסח במשהו, כי כל האסורין שבתורה בששים, שעל ידי בחינת עגולא ורבויע שהוא בחינת שבת הם נבטלים, כמו שמבאר שם. אבל חמץ, שהוא בחינת פגם הדעת, אין לו שום בטול, כי מאחר שהדעת נפגם, על ידי זה נתקלקל בחינת השבת, שהוא בחינת עגולא ורבויע, בחינת בטול האסור בששים, כי השבת מקבלת פגם מהדעת כנ"ל. גם נתקלקל בחינת המשפט, דהיינו חמימות הלב ששורף ומבטל את הרע, כי עקר חמימות הלב הוא על ידי הדעת, (כמו שכתב רבנו במקום אחר. על כן אין להחמץ, שהוא בחינת פגם הדעת, שום בטול, רק צריך לבערו לגמרי.

²⁴ מתוצו- שריפה.

²⁵ ספר הברית ח"א מאמר ו' פ"ז

מצויה כגון כשמניח גר מעל גר אזי מכבה האויר העולה מהגר התחתון את הגר העליון. ויסוד הפעולות אחת, שהחום גורם לאויר להתרחב כמבואר שם בספר הברית וכיון שהחומר הדליק נמצא בקנה השרפה הצר, הוא מחמם את האויר שם, שמתרחב ומגרש את הדבר שהניחו בקנה השריפה. וכן בשני גרות הנ"ל אויר חם טבעו לעלות למעלה, כי ע"י שמתרחב מהחום נעשה קל יותר מהאויר הקר ואזי עולה למעלה ובמקומו בא אויר קר הכבד יותר.

והכלל שהאש מגרש האויר דהיינו שחום האש מרחיב את האויר וכמו מגרש את האויר מאמצעו לצדדים, ע"כ על כן, כמו שרואים בגשמיות, כך גם ברוחניות **החמימות שבלב שבו ער להשי"ת, מגרש הרוחות**, דהיינו רוח שטות/כ"ל של תאוות רעות **שהם אויר רוחני, היינו שמגרש את רוח הטומאה, ועי"ז נטהר לבו** בבחי' לבי חלל בקרבי שאמר דוד על עצמו (תהלים קט/י"ח) דהיינו שנטהר מכל רוח שטות. ואזי יש אפשרות לרוח קדש להימצא בו. עד כאן הגהת רבנו.

וכשיש לו טהרת הלב, דהיינו ע"י שגרש או הרג את הרוח טומאה ושטות מלבו וזכה לטהרת הלב אזי זוכה לדבר בכל פעם דבורים חדשים בהתבודדות שהוא בחי' רוח"ק כנ"ל:

וזהו רמוז בדברי דוד המלך, שאחרי חטא בת שבע, ביקש/כ"ל לב טהור ברא לי אלקים, אזי ורוח נכון חדש בקרבי, המפרשים פשוטו ש"לב טהור" "ורוח נכון" הם כפל לשון. ורבנו מבאר שלב טהור הוא טהרת הלב והוא הכנה וכלי לרוח נכון דהיינו לרוח הקדש. דהיינו שדוד המלך ביקש מהקב"ה **שיזכה לחדש דבורים חדשים בהתבודדות, שהם בחי' רוח"ק כנ"ל:** ואולי אפשר להוסיף שעל כן נקט לשון בריאה כי תחילה הרג את היצה"ר כמ"ש ליבי חלל בקרבי, חלל מלשון "כי ימצא חלל" דהיינו מת, וכיון שלבו חלל מבקש/ל ברא לי לב טהור, בחי' לב חדש, שיהיה כלי לרוח נכון, דהיינו רוח הקדש.

בסוף התורה כתב מוהר"ן שמכאן לא נכתב יפה כסדר

ולבא להתלהבות וחמימות להשי"ת, עד שיגרש את רוח הטומאה מלבו ויזכה לטהרת הלב כנ"ל **הוא על ידי תנועה רוחנית, וגשמית/כ"ל. כי הכלל הוא בין בגשמיות ובין ברוחניות תנועה מעורר חמימות [כ"ג/לד"א, כמו בגשמיות שאנו רואין בחוש אם יזרוק חץ ויתחוב בראשו שעוה, אזי ימס השעוה**

^י **ספר הברית** – חלק א מאמר ו מענה באש – פרק ז – האש אחר שטבעו להרחיק את האויר מאד ולגרשהו במהרה מן המקום אשר הוא שוכן שמה כאמור בפרק הקודם, מובן שאם יודלק אש הרבה פתאום במקום צר אשר האויר נעצר שמה, שירחיב את האויר אשר שם במאד מאד פתאום ובחפזון נמרץ יגרשהו משם, ועל ידי החפזון הפתאומית ימהר האויר ויחיש מעשהו לברוח משם, ואז חלקי האויר כאשר יצאו מבוהלים ודחופים ידחקו בכח גדול כל גוף המונח נגדם שם ומעכב צאתם, ויזרקו עד מהרה ממקומו אל מקום אחד הרחק כמטחוי קשת, וזוה המציא אחד חכם להרע בעיר (קעלף) אשר בארץ (אשכנז) אבק הגפרית הנקרא (פולווער) שמדליק אש גדול ורב בהרף עין לשום אותם בכלי משחית קנה השרפה הנקרא (ביקס) או (קאנאן) שהאבק מתלהב גז חיש בכל חללו ומתפשט בכח גדול כל האויר אשר בחלל הקנה הנוצר, או נבהלו נחפזו כל חלקי האויר פתאום ויבהלו מאד ונחפזו ללכת מן החלל אשר בשלכת, ובצאתם דוחים בכח גדול כל גוף המונח שם ומעכב צאתם, ואז עת להשליך אבנים של עופרת אשר בתוכה למהר לשלחם משם אל מקום רחוק מאד בכח גדול מפני לחיציהם ודחיקהם, וע"כ אותם הכדורים של עופרת ממהרות לרוץ ותהי מרוצתם רעה לכל אשר יפגשו, ועל כי בחפזון יצאו בהתפשטות רב, מרעידים את חלקי האויר החיצון מאד, לפיכך קול גדול ישמע בצאתם החוצה:

^כ **עיין תורה קעו** – צריך האדם למהר מאד לגרש מקרבו הרוח שטות, מה שלבו מלא מרוח שטות הדבוק בו, וזה על ידי שנתקשר להצדיק האמת, והתקשרות הינו אהבת נפש מה שאוהב להצדיק מאד, ועל ידי זה נכלל לבו בלב הצדיק ולפי שלבו מלא מרוח שטות, והרוח הוא האויר, וטבע האויר לבקש לו מקום פנוי לצאת שם, כמבאר אצל המחברים, וכשמוצא האויר מקום פנוי לצאת שם, הוא בוקע ושובר במהירות ובבהלה, ועל כן פשנכלל לבו בלב הצדיק, ולב הצדיק הוא חלל בבחינת: "ולבי חלל בקרבי" (תהלים ק"ט). ועל כן האויר של הרוח שטות הדבוק בלבו שלבו מלא מזה האויר, הוא בוקע ושובר לבו בבהלה ובורח לחוץ, מחמת שמצא מקום פנוי בלב הצדיק, ועל כן על ידי שמגרש במהירות הרוח שטות מקרבו, על ידי זה יש לו לב נשבר, כי נשבר לבו על ידי מהירות ובהלות הרוח שטות לצאת כנ"ל, ועל כן לא מצא לפי שעה מקום לצאת ועל כן נשבר הלב:

^{כח} **עיין שם רד"ק** – כלומר לבו נהרג בקרבי מרוב צרותי. ועיין בתורה ו' אות ב' רבנו פירש דהיינו זבחת היצה"ר בחי' דם לה' דהיינו שאין ללוב לבו שו קפידה כשמבזים אותו.

ועיין תורה עב – בודאי חלילה לומר, שדוד חטא בגשמיות מחמת תאוה, חס ושלום, כי כבר אמר דוד בעצמו, "ולבי חלל בקרבי" (תהלים ק"ט). שהרג כבר את היצר הרע הגשמי בתכלית, והכניע הדם שבהלל השמאלי. ואף שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (שבת נ"ו): 'כ'ל האומר דוד חטא אינו אלא טועה וכו'

^{כט} **תהלים פרק נא (יב)** לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי:

רד"ק – (יב) לב טהור ברא לי אלהים, כי כוונתי טובה מעתה, ואתה עזרני בה וסמוך לבי ורוחי שיהיה טהור ונכון שלא ימשול בי יצר הרע עוד, על דרך (שבת קד, א), בא לטהר מסייעים אותו. וזהו הבריאה והחידוש:

ל כנ"ל בתורה עב שכבר היה לבו חלל כשלקח את בת שבע.

^{כד} בתשכט - להשי"ת

לב עיקר כוונת רבנו כאן היא לתנועת המחשבה כדלקמן אבל נ"ל גם תנועה גשמית בבחי' כל עצמותי תאמרנה מעורר חום בלב. (כמבואר בתורה מח כנ"ל.)

^{כז} עיין תורה כא אות א' וספר הברית ח"א טאמר ה' פ"ג ועיין מוהר"א נדרים ה':

לה' [ל] מחמת החמימות הבא על ידי התנועה. וכן כשאדם הולך הנה והנה ל" ע"י תנועתו

הוא מזייע. שתי דוגמאות אלו מביא ספר הברית כנ"ל בהערה. ומבואר שדברי רבנו כאן עפ"י הפשט לקוחים מספרי המחקרים של דורו, וכן לקמן מה שמבאר שחום יסוד האש הוא מתנועת הגלגל הסמוך לו, כך מבואר בספר הברית, וכך גם מבאר המהרש"א בנדרים ה' [ל] שהחמה אין לה חום מעצמה אלא מהתנועה המהירה שלה בגלגל החמה. סיבוב ענק בכד שעות/ל"ט.

היסוד הזה שהחום הוא רק תוצאה של תנועה, לכאורה כיון שנלקח מהמחקרים הקדומים, והיום המחקרים המודרניים יש להם יותר כלים למחקר וכנראה חולקים על זה בראיות, וא"כ בגשמיות היסוד אולי טעות/ל"ט, אעפ"כ אי אפשר לדחות את היסוד הזה שהועתק ע"י בעלי רוח הקדש וגם בעל ספר הברית היה חכם עצום בחכמת הטבע ובחכמת התורה ובקבלה, ולא סתם העתיק דבריהם, וכל שכן המהרש"א ורבנו, אלא שבוודאי ברוחניות עפ"י הסוד הדברים אמיתיים. וכל שכן לענין שלנו שדבריהם רק משל לרוח שטות המגרש את רוח הטומאה שבלב חומו הלב נמשך מהכבדים בבחי' מצדיקי הרבים ככבים, שבוודאי צריך להתייחס לדברים כפשוטם כמו שרבנו מביאים. וברוחניות זה בוודאי כך וכמו שמבאר מוהרנ"ת עפ"י תורה כא שתנועת המחשבה המתחדשת גורמת להתלהבות הלב. [מ"א]

ומבאר מוהרנ"ת מ"ב (ועיקר התנועה הוא מהמחשבה כי מתחלה המחשבה נוחה ושקטה ואח"כ מתחלת המחשבה להתנועע ממחשבה למחשבה. היינו לדוגמא מתחילה כשישב על מקומו

ל" ספר הברית - חלק א מאמר ה מוסדי הארץ - פרק ג - הקדמונים מן הפילוסופים הסכימו בענין ארבעה היסודות בארץ לדעת המקובלים וחז"ל, ואמרו שלמטה מגלגל הירח ברא הקב"ה חומר פשוט וצורה פשוטה והתחברו יחד וברא מהם יסודות אש רוח מים עפר בבחינת כדורים זה תוך זה, העליון הוא האש, ותוכו הרוח, ותוכו המים, ותוכו העפר, וכלם אדוקים ודבוקים זה בזה עד שאין מקום פנוי ביניהם, כמובא ברוח חן, והוך שבהם כולל ומקיף היותר עב ממנו, ע"כ יסוד האש הוא הוך שבהם וכן ראוי לו הזכות בעבור שהגלגלים או הכוכבים המקיפין אותו זכים הם יותר ממנו, וכל אשר נתרחק מן המקיף בטבעו להיות עב יותר משום שהחומר והצורה שמהם נעשו הד' יסודות עם היותם פשוטים לא נקראו כן אלא בערך הדומם צומח חי מדבר, ובערך הד' יסודות עצמן שההרכבה יותר בהם, וכדבר האמור למעלה (מאמר א' פ"ב). אבל בכל זאת יש בהם צד ברירה לד' בחינות בענין העבות והזכות, וטבע העב שירד למטה, והמטה בעגול וכדור היא מרכזו רחוק מן המקיף מכל צד, ע"כ העפר הוא עב שבכלם והמים אשר עליו זך ממנו והאוויר זך יותר והאש זך מכולם: ואמרו עוד שנקנה לכל אחד מהם איכות או חום או קור במקרה מחמת תנועת הגלגלים או הכוכבים אשר למעלה מהם, כי טבע התנועה המהירה להוליד חום ומזה בא החום המופלג ליסוד האש הסמוך להם, ונמשך ממנו היושב המופלג, כי כל חום מוליד יובש, ועל כן העפר המרוחק מהם מאד איכותו קר בהפלגה ונמשך ממנו גם כן היושב המופלג, וע"כ המים והרוח שהם אמצעים גם שניהם אין בהם היושב רק הלחות אך הקרוב לאש לחותו חם והקרוב לארץ לחותו קר, ולכן איכות הרוח חם ולח ואיכות המים קר ולח:

ספר הברית ח"א מאמר ו' פ"א

ל" ספר הברית - חלק א מאמר ו מענה באש - פרק א - כידוע שטבע התנועה המהירה מוליד החום הגדול, בשגם האדם אם יתנועע במהירות ועד מהרה ירוץ יתחמם גופו, וכן אם תגיע חבל על האטד ותמשוך אותו במהירות אנה ואנה בכח עד יתחממו תצא אש מן האטד או מן החבל, ואם ככה אתה עושה בעץ ארוך על העץ יתחממו ג"כ עד כי תצא אש מהם, אפילו אם יעוף איזה גשם באויר במרוצה רבה יתחמם הגשם מאד, כי בא בנסיון בחץ שנשלך באויר למרחוק והיה דבוק בה מעט שעה ונמשך השעה מחמת התחממו במרוצתו באויר. ומטעם זה העמל והמלאכה תסבב החום באדם, כי אין עמל אלא בתנועה, אשר על כן קנה האש היסודי חמימות מופלג מן הכוכבים המתנועעים אשר עליו:

בתקפא בתגר יתנה, ובגיסין יתנה, ובאוצר לא ברוך

ל" מוהרש"א על נדרים דף ח: - וז"ש שמש צדקה ומרפא ומפרש לה חירגא דיומי מסי. מפורש בפ"ק דיומא דחירגא הוא נסורת שמנסר גלגל החמה והוא כי החמה אין לה טבע החמום מצדה אלא מתנועת גלגל החמה כ"כ במרוצה בכ"ד שעות דטבע של כל תנועה שמתחמם ולהכי קרי ליה התם לא דכתיב כל דיירי ארעא כלא חשוּבין כי אין בחמה דבר ממש המביא חימום רק התנועה שאין בה ממש ולפי שרוב החולים צריכין לטבע החם כמאמרם אל תאכל צונן ואל תשכב כו' הנה לפי קירוב וריחוק תנועות גלגל חמה לנו באחד מד' עתי יום ושנה יעלה רפואות האדם וז"ש בפ"ק דב"ב כשמת אברהם אבינו תלה הקב"ה הרפואה בגלגל חמה ואדלי יומא אדלי קצירא כי בהיות אברהם חי ידע בסוד הרפואות דברים סגוליים והוא אבן טובה שהיה לו ומשנפטר נגזזה אותה החכמה ותלה הקב"ה רפואות האדם בגלגל חמה כפי קירוב וריחוק תנועתה כמ"ש וכמו שיבא מזה עוד במקומו שם ומעתה אין כאן מקום לתמיהת הרא"ש ע"ש ודו"ק:

ל"ט עפ"י המחקרים של היום המרחק מלב כדור הארץ עד החמה הוא בערך 150 מיליון קילומטר (חצי עובי הארץ שהוא 6.7 אלף נכלל בבערך). נמצא שההקף גלגל חמה שהוא מהלך החמה סביב הארץ הוא כפול שש (כמבואר במשנה ערובין א' ה' כל שיש ברחבו טפח יש בהקפו ג' טפחים ועוד קצת, לפ"ז הקף הוא שש פעמים חצי הרוחב) דהיינו 6X150 = 900 מיליון ק"מ בערך, ומרחק כזה לעבור בכד שעות היא תנועה במהירות עצומה הגורמת לחום השמש לפי המחקרים קדמונים כמבואר במהרש"א.

מ כידוע לנו היום שגוף המתנועע אמנם מזייע כדי לקרר עצמו מהחום, אבל את החום לא התנועה גרמה באופן ישיר אלא המאמץ הגוף להתנועע גרם ללב לפעול במרץ יותר וזה הגורם לחום הגוף לעלות. וכן השעוה לא נמסה מהתנועה אלא מהחיכוך באויר, ועי"ש שהוא בעצמו מביא ראייה נוספת מחיכוך החבל בעץ במהירות שעי"ז יוצאת האש, הרי שידע שהחיכוך המהיר גורם לחום. ונ"ל כוונתו ליסוד העניין בשרשו הגשמי, דהיינו שהטעם שדווקא החיכוך המהיר גורם לחום, ולא חיכוך איטי, זה נקבע מהכלל שבסיסו הדברים חום יסוד האש הוא מתנועת הגלגלים..

אבל צ"ע עם התנועה המהירה מעוררת חום מדוע גז דחוס המשתחרר בבת מעורר קור, כידוע שעל עקרון זה עובד המקרר והמוזג שלנו. ולהפך כשדוחסים גז אזי מעורר חום, כמו שמרגישים בחוש במשאבת אויר לאופנים. ובמקרר בצד החיצוני. ועל עקרון זה עובד המזגן בחורף.

מ"א וצ"ע כיון שגם הם מודים שגם החיכוך גורם לחום כגון בחץ ושעוה והחבל והעץ, צריך למצא איזה בחי' חיכוך יש בחום תנועת המחשבה (ואולי על כן רק כשמכריח עצמו ממחשבה למחשבה מוליד חום ולא כשהמחשבה רצה מעצמה) או אולי כיון שיש גם חום בלא חיכוך כגון הדוגמא הנ"ל מאדם המתנועע שמוזיע, נמצא שהחיכוך שגורם חום אינו עניין יסודי אלא מקרי.

היה מחשבתו לישוב. ואח"כ כשרוצה לילך מתחיל מחשבתו להתנועע ממחשבה הראשונה לחשוב לילך, וע"י כן מוריד חמימות/מ"ג דהיינו מה שמכריח מחשבתו ממחשבה למחשבה, מוריד חמימות. וע"כ כשאדם ישן צריך לכסות עצמו, כי מחמת שהמחשבה נוחה ושקטה אין לו חמימות/מד"ו).

עד כאן מה שמבאר מוהר"ן מעצמו, ומכאן חוזר למה ששמע בשם רבנו.

וכמו כן רוצה לומר כנ"ל כמו בגשמיות שהשעוה בראש החץ נמסה מחום התנועה כך ברוחניות כשהמחשבה חושבת בגדולת הבורא ית' ובתורתו הקדושה ומתנועע ממחשבה למחשבה, ע"י התנועה מוריד חמימות רוחנית, דהיינו התלהבות הלב ובווער לבו להשי"מ"ה התלהבות הלב לדביקות בו ית'. נמשל לאש שטבעה להיות נמשכת ועולה למעלה.

וכן עיקר חמימות יסוד האש הוא מה שמקבל מתנועת הכוכבים כנ"ל שהתנועה מעורר חום וד' יסודות הם תחת הגלגלים ומקבלים מהם/מ"ג, ויסוד הוא הדק והעליון שביסודות וסמוך ביותר לגלגלים שבהם נעים הכוכבים, כמבואר בספרי המחקרים הקדמונים/מ"ג, וכל ככב במסלול הגלגל שלו, מקבל מהעליון ומשפיע לתחתון, כי הגלגלים כל אחד מקיף ורוחני ודק ומשפיע לחברו הנמוך ממנו. וגלגל התחתון הוא גלגל הירח ותחתיו הם ד' יסודות רוחניים כל אחד דק מחברו/מ"ג. יסוד האש דק ביותר ותחתיו יסוד הרוח ותחתיו יסוד המים ותחתיו יסוד העפר, נמצא יסוד האש הוא למעל' מיסוד האויר דהיינו מיסוד הרוח, וסמוך לגלגלים/מ"ג, פי' כי בעולם העשיה יש ז' רקיעים/ג', כמבואר בחגיגה יב: /כ"ג, ראשון נקרא וילון ומעליו נקרא רקיע, ובו ז' כוכבים, ולכל ככב גלגל המניע אותו, ראשון

מ"ג צ"ע כי ידוע שמהחשבה מתנועעת כל הזמן במח כמבואר בזה"פ מלך אסור ברהטים, ברהיטי המח דהיינו במרוצת המחשבה שבמה. וכמבואר בחי"מ מד שהמחשבה מתנועעת וחושבת תמיד ואינה נחה לעולם. ואולי כוונת מוהר"ן שמה שהמחשבה מתנועעת תמיד מעצמה לא גורם חמימות, אלא רק כשמכריח אותה לנוע ממחשבה למחשבה.

מ"ד הרופאים של היום מסבירים זאת שבזמן שינה הדם נע בגוף לאט יותר לכן הגוף פחות חם, וצריך כיסוי. וצ"ע כוונת מוהר"ן, אם כוונתו כפשוטו או לשרש הדברים. עכ"פ רואים בחוש כשאדם מעיין בחכמה ושוקע בה אזי גם בקור גדול אפשר שלא ירגיש את הקור, אבל בזמן של חום גדול קשה לעיין.

מ"ה סתורו - להשי"ת

מ"ו נראה שגם זה דעת המחקרים הקדמונים אבל בכהאריז"ל הד' יסודות שרשם הרבה יותר גבוה. אבל הכוונה לעולם העשיה דייקא שברקיע השני הנקרא רקיע שם הגלגלים וכוכבים סובבים את הארץ ותחתיהם הד' יסודות דעשייה, שמהם נבראה הארץ וצ"ע. עיין ע"ח שער מב פ"א שכל עולם נחשב בחי' מאציל ביחס לעולם שתחתיו שנאצל ממנו, והכלל שבין המאציל לנאצל יש בחי' ממצע בחי' היולי בחי' יסוד דק חמישי ונאצל יש ד' אותיות הויה בחי' ד' יסודות. (הוא בתורה סו תנינא) ולפי' כנראה שהגלגלים וד' יסודות הם בחי' מאציל ונאצל שברקיע השני, דהיינו הגלגל התחתון שבו הירח, וסמוך לו תחתיו ד' יסודות שבראשם האש.

מ"ז עיין ספר הברית - חלק א מאמר ו מענה באש - פרק א - האש הוא יסוד הראשון, ונמשכים אחר צורתו ב' איכויות והם החום והיובש, כי לעצמות צורתו אין שם מיוחד וולתי אש, כי החום והיובש אינם צורתו העצמיית אבל הם מקריים בו, ואיכותו אשר קרהו בא לו בקנין משכנו הקרוב אליו הוא תנועת הכוכבים אשר ממעל לו, כידוע שטבע התנועה המהירית מוליד החום הגדול,

מ"ח רמב"ם יד החזקה הלכות יסודי התורה פרק ג אות י' - ברא האל למטה מגלגל הירח גולם אחד שאינו כגולם הגלגלים וברא ארבע צורות לגולם זה ואינן כצורת הגלגלים ונקבע כל צורה וצורה במקצת גולם זה צורה ראשונה צורת האש נתחברה במקצת גולם זה ונהיה משניהן גוף האש וצורה שניה צורת הרוח נתחברה במקצתו ונהיה משניהן גוף הרוח וצורה שלישית צורת המים נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף המים וצורה רביעית צורת הארץ נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף הארץ נמצא למטה מן הרקיע ארבעה גופין מוחלקין זה למעלה מזה וכל אחד ואחד מקיף את שלמטה ממנו מכל רוחותיו כמו גלגל הגוף הראשון הסמוך לגלגל הירח הוא גוף האש למטה ממנו גוף הרוח למטה ממנו גוף המים למטה ממנו גוף הארץ ואין ביניהם מקום פנוי בלא גוף כלל:

מ"ט רמב"ם יד החזקה הלכות יסודי התורה פרק ג אות א (אות א) הגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע וזבול וערבות והם תשעה גלגלים גלגל הקרוב ממנו הוא גלגל הירח והשני שלמעלה ממנו הוא גלגל שבו הכוכב הנקרא כוכב וגלגל שלישי שלמעלה ממנו שבו נוגה וגלגל רביעי שבו חמה וגלגל חמישי שבו מאדים וגלגל ששי שבו כוכב צדק וגלגל שביעי שבו שבתאי וגלגל שמיני שבו שאר כל הכוכבים שנראים ברקיע וגלגל תשיעי הוא גלגל החוזר בכל יום מן המזרח למערב והוא המקיף ומסבב את הכל וזה שתראה כל הכוכבים כאילו הם כולם בגלגל אחד ואף על פי שיש בהן זה למעלה מזה מפני שהגלגלים טהורים וזכים כזוכית וכספיר לפיכך נראים הכוכבים שבגלגל השמיני מתחת גלגל הראשון:

(ב) כל גלגל וגלגל משמונה הגלגלים שבהם הכוכבים נחלק לגלגלים הרבה זה למעלה מזה כמו גלדי בצלים מהן גלגלים סובבים ממערב למזרח ומהן סובבים ממזרח למערב כמו הגלגל התשיעי החוזר ממזרח למערב וכולן אין ביניהם מקום פנוי:

(ג) כל הגלגלים אינן לא קלים ולא כבדים ואין להם לא עין אדום ולא עין שחור ולא שאר עינות וזה שאנו רואין אותם כעין התכלת למראית העין בלבד הוא לפי גובה האויר וכן אין להם לא טעם ולא ריח לפי שאין אלו המאורעין מצויין אלא בגופות שלמטה מהן:

(ד) כל הגלגלים האלו המקיפין את העולם הן עגולין ככדור והארץ תלויה באמצע ויש למקצת מן הכוכבים גלגלים קטנים שהן קבועים בהן ואין אותם הגלגלים מקיפין את הארץ אלא גלגל קטן שאינו מקיף קבוע בגלגל הגדול המקיף:

י עיין עץ חיים - שער מג פרק ב - הנה י' רקיעים הם, ונזכר פ' ויקהל והם סוד ט"ס עלאין דעשיה כנ"ל. ונוסף בהם וילון, הוא נגד עטרת היסוד, המכניס ומוציא. והבן זה, שאינו משמש כלום, אלא כניסה ויציאה. והרקיע הוא יסוד דעשיה. ובו קבועים חמה ולבנה כוכבים ומזלות. וילון הנ"ל הוא מכסה ליסוד זה. כי יסוד נקרא בוקר ועטרת היסוד שהוא בחינת דוד, חופה, בסוד בוקר אערך לך ואצפה, כנזכר

מלמטה הוא גלגל הירח, ומקבל מגלגל כוכב הנקרא כוכב שלמעלה ממנו, וכן כל גלגל מקבל תנועה שעל ידו החום/י²² **מגלגל שלמעלה הימנו** ורבנו לומד מהנעשה בגלגלים והיסודות לעבודת ה', שכמו שיסוד האש מקבל חום מהגלגל הסמוך לו, כך גם אדם מקבל חום והתלהבות דקדושה מרבו, המלהיב אותו לעבודת ה'. **ע"כ ע"י שמצדיק את הרבים, היינו ע"י שמקרב בני אדם לעבודת הש"י, או ע"י שדן כל אדם לכף זכות, שגם זה נקר' נקרא מצדיק הרבים כמבואר בתורה רפב שע"י שמלמד זכות על חברו, אזי חברו עולה מדרגה, עי"ז מוריד ג"כ חמימות והתלהבות להש"י, כי ע"י שמצדיק את חברו, נעשה חברו יותר צדיק, דהיינו שלבו נעשה יותר בוער ומתלהב להשם ית', נמצא שקיבל חום הלב מחבירו שלמעלה ממנו, ע"י שהצדיק אותו, נמצא זה המצדיק את הרבים הוא כמו כבב, דהיינו גלגל כבב הירח המשפיע חום ליסוד האש הנמוך ממנו, כמ"ש בנבואת דניאל על העתיד להתקיים בקץ הימים בתחית המתים, {דניאל יב} והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים. שם מבאר/י²³ דניאל את העתיד להיות אחרי מלחמת גוג ומגוג ותחית המתים, שאז אלו שהיו בחייהם משכילים בחכמת התורה, יזהירו כמו השמים, ואלה שעסקו בזיכוי הרבים יזהירו כמו הכוכבים, דהיינו שיזהירו יותר מהמשכילים, כי אור הכוכבים יותר מאור השמים (אבן עזרא שם/י²⁴ אע"פ שמבואר לעיל שהכוכבים הם בשמים התחתונים ברקיע שני/י²⁵).**

ומבאר רבנו מדוע מצדיקי הרבים יזהירו ככוכבים, כי מי שמצדיק את חברו, משפיע לו חום התלהבות בלב, והוא המשפיע גם הוא מקבל החמימות ממה שלמעלה ממנו, ויוכל להוריד חמימו' לאחר ג"כ דהיינו כיון

פ' בלק דר"ד. ולכן דוד לא היה לו חיים, כי וילון לית לה מגרמה כלום, והבן זה, לכן נכנס שחרית ויוצא ערבית. בסוד ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה, דאתכסיא ביממא, ואתגליא בליליא.

ובזה הרקיע יש בו כל הט' גלגלים המקיפים העולם והם שהזכירו הפילוסופים בספריהם. ובו"ת הם ז' כוכבי לכת, ובחי' שאר הכוכבים והי"ב מזלות. ובט', גלגל היומי, המקיף כולם בכ"ד שעות, ממזרח למערב. וכל אלו הט' גלגלים קבועים ברקיע. רמז לדבר ויתן אותן אלהים ברקיע השמים, ולא אמר ברקיעים. וזה יובן מבריייתא דשמואל הקטן שכתב שהרקיע עשוי כאהל כמ"ש בפרקי ר"א וקאמר אח"כ שהגלגלים טובבים, ובוזה יצדקו דברי חכמים עם התוכניים והבן זה. ואלו הגלגלים הם י' בחי', יסוד דעשיה, ולמעלה מהם שחקים כו' עד ערבות כו', וכ"ז בעשיה. ואלו הם הז' רקיעים שנתבאר בספר הרזים בסוד המלבוש. ודע שאלו הרקיעים הם כולם בסוד העגולים דעשיה ובהם עצמות וכלים ואורות מקיפים ויושר הכל זה תוך זה.

²⁶ עיין המפרש על רמב"ם הג"ל יסודי התורה (פ"ג א) – הגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע וזבול וערבות וכו'. השמים יש להם שמות הרבה. וחכמים אומרים שבעה רקיעים הם וכל אחד יש לו שם כדגרסין בפרק אין דורשין בחגיגה (יב ע"ב). אמר רב יהודה שני רקיעים הם שנאמר הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים. רשב"ל אמר שבעה ואלו הן, וילון, רקיע, שחקים, זבול, מכון, מעון, ערבות. וכשתתבונן תמצא שאין בין רב יהודה ורש"י לקיש מחלוקת אלא שרב יהודה מנה השמים הנראים בלבד. ורש"י לקיש מנה השמים הנראים ומנה דברים רוחניים שהם למעלה מן השמים במדרגה וקרא לכל מעלה מהם שמים. שכן אמר וילון אין משמש כלום. רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות וכל צבא השמים קבועים בו שנאמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ. שחקים שבו ריחים שוחקות מן לצדיקים לעתיד לבא. זבול שבו מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול מקריב עליו קרבן. מעון שבו כתות כתות של מלאכי השרת שאומרות שירה. מכון שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד וכו'. ערבות שבו צדק ומשפט וגנוי חיים וגנוי שלום וגנוי ברכה ונשמתן של צדיקים ורוחות ונשמות שנתדיין להבראות וטל שעתיד הקב"ה להחיות הקב"ה להחיות בו מתים.

²⁷ כך נראה וצ"ע כי לא מבואר מה הגלגלים מקבלים זה מזה ורק מבואר שיסוד האש מקבל חום מהגלגל הסמוך לו מעליו. אבל כנראה כמו שעולמות כל אחד נפש לזה שתחתיו כי נמי הגלגלים וצ"ע.

²⁸ דניאל פרק יב (א) ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול העמד על בני עמך והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא פתוב בספר: (ב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם: (ג) והמשפלים יזהרו וזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד:

מצודות דוד – (ג) והמשכילים – החכמים שבהם יזהירו וכו'. ומצדיקי הרבים – המלמדים דרך ה' לרבים הם יזהירו ככוכבים. לעולם ועד – חזור גם על המשכילים:

מלבי"ם – (ג) והמשכילים יזהירו – אז כוזהר הרקיע – כי יזוכך חמרם ויוטר עכירת היצה"ר והעפר, ומצדיקי הרבים כמו שהאירו עינים ללמד צדק לרבים, כן יאירו ככוכבים לעולם ועד מדה כנגד מדה:

פירוש ר' יוסף אבן יחיא – והמשכילים והם היראים את ה' יהנו מזיו השכינה בחייה' כמשה אדוננו אשר קרן עור פניו מפני הזנתו מהאור השכני. אבל לא יהיה קירון עור פניו באותה המדרגה רק כוזהר הרקיע שהוא גשם ספירי זך. ומצדיקי הרבים אשר בחייהם עשו צדקות ה' וסבבו שזולתם גם כן פעלו ועשו הטוב וזכו וזיכו את הרבים. יהנו מזיו השכינה במדרגה יותר גדולה כי יהיה קירון עור פניהם ככוכבים וזה יהיה לעולם ועד כי לא יחטאו עוד אשר לסבת החטא יאבדו מעלתם ואדרבא ישתלמו בשלימות החלטי בהעדר המונעים ומעיקים מהגלות ושטן ויצר רע ויפרד נפשם מחמרם אחרי ימים רבי' בנשיקה בלי נזק וכאב כלל ויתדבק בימין ה' נצח:

²⁹ דניאל לא היה נביא כמבואר במגילה ג. עי"ש הערת שוטנשטיין המחלוקת אם דניאל היה נביא אלא שלא נשלח לנבא ולהוכיח את ישראל, כדעת התוס' רא"ש, או שהיה רק בעל רוח הקדש שע"כ נקבע ספרו בכתובים ולא בנביאים, מפני שהיה עניינו עם גבריא, אף על פי שהיה נראה אליו ומדבר עמו בהקיץ, כמו שנאמר במראה של בית שני ועוד אני מדבר בתפלה והאיש גבריא (דניאל ט בא) וכן המראה של קץ הגאולה (שם י ד) בהקיץ היתה בלכתו עם חבריו על יד הנהר כמבואר ברמב"ן (בראשית יח א').

³⁰ אבן עזרא (דניאל יב ג) – והמשכילים, כוזהר הרקיע – שיקבל האור והמצדיקים לרבים מעלתם גדולה על כן אמר ככוכבים לעולם ועד כי מעלת הכוכבים גדולה ממעלת הגלגלים אף כי הרקיע שהוא למטה מן הגלגלים:

³¹ האבן עזרא כתב שמעלת הכוכבים גדולה יותר וצ"ע מדוע, ואולי כי הנישא גדול מהנושא, כאדם הנישא בעגלה וסוס. אבל יותר נראה כיון שהגלגלים אין להם מראה, ואילו הכוכבים נראה הזוהר שלהם למרחקים.

שמקבל מלמעלה יכול להשפיע חמימות שמקבל גם לאחרים, כמו ה'כוכבי' שמקבלי' מלמעל' ומורידו' למטה שכיון שמקבלים כל הזמן תנועה הגורמת לחום מלמעלה¹², לכן החום שלהם תמיד וולא נחלש, ועל כן גם יכולים להשפיע חום תמידית לתחתון המקבל מהם, ולעשות אותו אש להבה ה', כמו כבב שמשפיע לכבב שתחתיו, והתחתון ביותר משפיע חום ליסוד האש.

נמצא המעורר ומחמם את חבירו לעבודת ה', הוא בחי' מצדיקי הרבים ככבבים, שבכוחו לעשות את חבירו אש להבה לה', בחי' יסוד האש שבכוחו לעשות את חבירו כמו ברזל מלובן שנידון כאש, אבל אינו אש ממש. וגם חייב לעשות כן.

אבל מי שאינו מקבל החמימות ממי שלמעלה דהיינו שהוא מצדיק את הרבים אבל לא ככבים שיש להם חום עצמי מחמת תנועתם בגלגל ולא כיסוד האש, אלא מצדיק את הרבים ע"י שמלמד אותם הקדמות¹³ שעל ידם יזכו לדעת, אזי אף שמביא חמימות לאחר, הוא רק לפי שעה, והוא עצמו מתקרה, כמו הברזל המלובן שמשליכין למים, שהברזל עצמו מתקרה ע"י המים, וגם המים שנתחמם הוא רק לפי שעה: רוצה לומר שמי שמצדיק את הרבים, אבל לא ככבים, כי אין לו חום עצמי, וגם לא כמו יסוד האש שיש לו חום עצמי שמקבל מכבב¹⁴, אלא הוא מלמד דעת ע"י הקדמות, הוא נמשל לברזל מלובן ותלמידו נמשל למים.

הערת מוהרנ"ת

¹⁰ נמן ולבא להתלהבות עד כאן. לא נכתב יפה כסדר. כי לא שמעתי זה הענין מפיו הק' בעצמו, רק מפי אחר בשמו. נראה כוונת מוהרנ"ת שרק סדר הדברים אינו יפה, אבל בוודאי שהדברים אמיתיים דאל"ה לא היה כתבם.

ועיקר הענין ע' לעיל בהתורה עתיקא טמיר וסתים בסי' כ"א, שם מבוארים הקדמות אלו באריכות. שיש שפע שכל שבא לאדם ע"י שלומד הקדמות תחילה, אבל יש שפע קודש שבא לאדם ע"י שמקדש ז' נקבי הראש שהוא לא תלוי בהקדמה, אלא נשפע בשפע גדול של דעת במרוצה ממחשבה למחשבה ועי"ז תנועת המחשבה גדולה ושלחבת הלב עולה מאליה.

ועפ"י המבואר שם מבאר כאן רבנו שהשפע אלוקי הנפלא הזה הוא תנועת שכל מהירה הגורמת לחום והתלהבות דקדושה ומטהר את הלב מכל רוח שטות, ואזי זוכה שהשפע הזה מתבטא בהתבודדות בשטף דבורים חדשים בכל רגע בהתלהבות גדולה כמו שלחבת אש העולה ומשתוקקת לשרשה בהתלהבות גדולה.

והכלל המבואר שם שתנועת השכל, מוליד חום בלב דהיינו ע"י שזוכה להשגת הדעת הקדוש ע"י קדושת הז' נרות וכו' כמבואר שם, עי"ז זוכה להתלהבות הלב להש"י כ"ש שם ע"ש.

וע"י התלהבו' הלב זוכה לגרש הרוח הטומאה רוח שטות כנ"ל, ועי"ז מטהר לבו כנ"ל. ואז זוכה לדבר דיבורים חדשים בכל פעם שמתבודד, שהם בחי' רוח הקודש ממש כנ"ל] צ"ע לכאורה מבואר מדברי מוהרנ"ת כאן שהיכן שסיים בתורה כא, ממשיך כאן/כ"א, כי שם שלחבת הלב עולה מאליה בהשגות הדעת וחייב ללמוד לאחרים, ואילו כאן שלחבת הלב אמנם צריך להלהיב בה אחרים אבל לגבי עצמו היא רק היכי תמצא לטהר את הלב ואזי זוכה לרוח הקדש שהוא שכינה מדברת מגרונו דבורים חדשים בשטף גדול בהתבודדות:

עד כאן ביאור חברותא לתורה קנו

¹² צ"ע כנ"ל ועיין לעיל שם אמר שכל גלגל מקבל מהגלגל שלמעלה ממנו, ונראה כל גלגל בחי' נפש לזה שתחתיו וצ"ע..

¹³ הכוונה למבואר בתורה כא שיש שכל שנקרא קדם, שהוא שפע דעת הנשפע לאדם מלמעלה בשטף תמיד ע"י שקידש את ז' נקבי ראשו, ואזי הזוכה לזה הוא כמו כבב שמקבל חום מלמעלה ובכוחו להשפיע למטה ליסוד האש, והוא בחי' מצדיקי הרבים ככבים, ויש עליו חיוב ללמד ולהצדיק אחרים שכיון שהוא כבב בכוחו לעשות אש.

¹⁴ ויש שפע דעת שנקרא אחר, שאדם מקבל מרבו ע"י שמלמד אותו הקדמות שעל ידם זוכה לדעת, והוא שפע שגורם לאדם התלהבות זמנית, ומוגבלת לפי הבנתו. ומי שמצדיק את הרבים ע"י הקדמות הוא לא נמשל לאש אלא לברזל מלובן שהולך ומתקרה, ובכוחו לחמם את חבירו רק כמו הברזל את המים.

¹⁵ צ"ע שמבואר שמי שזוכה לשפע דעת מלמעלה רבנו מכנה אותו כבב, וכמ"ש מצדיקי הרבים ככבים, ומי שלא מקבל שפע דעת מלמעלה אלא מקבל הקדמות שמהן הוא מתחמם, הוא מכונה ברזל מלובן. וצ"ע א"כ מה דינו של יסוד האש שמקבל מהככבים? ונ"ל שגם יסוד האש נחשב לחום עצמי, שמקבל מלמעלה ונקרא מצדיקי הרבים ככבים שמקבלים מלמעלה.

¹⁶ מוהרנ"ת בחקפא

¹⁷ אע"פ שבהקדמה כתבנו שנראה מסברא שתורה זו נאמרה לפני תורה כא.